

Ruská národnostní menšina v České republice

Lucie Chudobová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lucie Chudobová
Osobní číslo: H140506
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: **prezentční**

Téma práce: Ruská národnostní menšina v České republice

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti života ruské národnostní menšiny v České republice, kulturní antropologie a multikulturalismu.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace smíšeného výzkumu formou dotazníkového šetření a rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SLÁDEK, Karel. Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-12-2.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (ed.). Menšiny a migranti v České republice. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

BĚLOŠEVSKÁ, Ljubov. Kronika kulturního, vědeckého a společenského života ruské emigrace v Československé republice. Díl II. 1930/1939. Slovanský ústav AV ČR, Praha 2001.

BĚLOŠEVSKÁ, Ljubov (ed.) A KOL.: Vzpomínky. Deníky. Vyprávění. Ruská emigrace v Československu, 1. vydání. Slovanský ústav AV ČR, Praha 2011.

KOPŘIVOVÁ, Anastazie. Střediska ruského emigrantského života v Praze: (1921-1952). Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna, 2001. Bibliografie (Slovanská knihovna). ISBN 80-7050-378-5.

SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-49-6.

KOMANDOROVA, Natal'ja Ivanovna. Russkaja Praga. Moskva: Veče. 2009. Russkije za granicej. ISBN 978-5-9533-3746-5.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

29. listopadu 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2017

Ve Zlíně dne 29. listopadu 2016

doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
vedoucí učitel

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby 1);

beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí; ● na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 2); ● podle § 60 3) odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona; ● podle § 60 3) odst. 2 a 3 mohu užít své dílo — bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše); ● pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že o elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné; o na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

24.4.17
Ve Zlíně

7) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(I) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy, kde se má konat obhajoba nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu nebo k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

(3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, S 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení §35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá otázkami integrace ruské menšiny do české společnosti a jejich aktivitami spojenými s pobytem na území České republiky. Značná část práce je věnována významným historickým vlnám ruské migrace a jejich příčinám, abychom si ujasnili hlavní důvody, které vedly ke vzniku migrace. Dále nás seznamuje se základními demografickými údaji, s aktivitami ruské menšiny spojenými s životem v České republice a se vzájemnými rusko-českými vztahy. V poslední části se práce věnuje otázkám integrace a problémům spojeným právě se začleňováním se do majoritní společnosti. Výzkum potom navazuje na poslední kapitolu teoretické části a blíže nás seznamuje se zkoumanou problematikou.

Klíčová slova: ruská menšina v ČR, historie migrace, kulturní spolky a organizace, rusko-české vztahy, integrace

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the matter of an integration of russian minority into a czech society. It also looks into minority's activities which are connected with their stay in the Czech Republic. Most of the work is dedicated to significant historical waves of russian immigration and its causes in order to clarify the main reasons that lead to immigration's start. This work also presents basic demographic facts, activities of russian community in the Czech Republic and mutual relationship between the Czechs and Russians. In the last part of this work you can find facts about integration and problems which can arise during the integration. Research is focused on problems which the Russians coming to Czech Republic had to face. Research follows the last chapter of teoretical part and draws us nearer to investigated problem.

Keywords: russian minority in the Czech Republic, the history of immigration, cultural organizations and associations, the relationship between czechs and russians, integration

Chtěla bych poděkovat mé vedoucí práce paní PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za její odbornou pomoc, cenné rady, trpělivost a vstřícnost.

Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří se podíleli na rozhovoru, za jejich ochotu a spolupráci a za to, že se v rozhovorech podělili o své zkušenosti v oblasti integrace a adaptace.

Prohlašuji, že odevzdání verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 HISTORIE RUSKÉ EMIGRACE DO ČESKÉ REPUBLIKY.....	14
1.1 EMIGRACE OD ROKU 1918 PO 2. SVĚTOVOU VÁLKU.....	14
1.2 EMIGRACE V OBDOBÍ 2. SVĚTOVÉ VÁLKY PO ROK 1989.....	16
1.3 EMIGRACE PO ROCE 1989 PO SOUČASNOST.....	18
2 RUSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA V ČESKÉ REPUBLICE	20
2.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	21
2.2 BYDLIŠTĚ	22
2.3 KULTURNÍ A SPOLEČENSKÝ ŽIVOT.....	23
2.3.1 Organizace a spolky	24
2.3.2 Noviny a časopisy	26
2.4 RUSKO-ČESKÉ VZTAHY	28
3 INTEGRACE RUSKÉ MENŠINY DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI.....	32
3.1 JEDNOTLIVÉ DIMENZE SOCIÁLNÍ INTEGRACE	33
3.1.1 Strukturální dimenze	34
3.1.2 Kulturní dimenze.....	34
3.1.3 Interaktivní dimenze.....	35
3.1.4 Identifikační dimenze.....	36
3.2 PROBLÉMY SPOJENÉ S INTEGRACÍ.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	40
4.1 CÍLE VÝZKUMU	41
4.2 CÍLOVÁ SKUPINA A TECHNIKA SBĚRU DAT.....	41
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
4.4 VÝBĚROVÝ VZOREK RESPONDENTŮ	43
5 ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ	47

5.1	JSI NESPOKOJEN? ZMĚŇ SVŮJ ŽIVOT!.....	47
5.2	ZAČÁTKY V ČESKÉ REPUBLICE.....	49
5.3	ADAPTAČNÍ FÁZE	50
5.4	JAZYKOVÉ KOMPETENCE	51
5.5	KDE DOMOV MŮJ?	52
5.6	CO SE MI NA ČESKÉ REPUBLICE LÍBÍ/NELÍBÍ?.....	54
5.7	PŘÁTELSKÉ VAZBY	55
5.8	ČEŠI A JEJICH POSTOJ K RUSŮM.....	57
5.9	DOPORUČENÍ A NÁVRHY	59
6	ZÁVĚREČNÁ INTERPRETACE DAT	61
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM TABULEK.....	72
	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Díky socioekonomickým a politickým změnám ve společnosti, ke kterým v minulosti docházelo a díky vstupu České republiky do Evropské unie, se naše země stala velice atraktivní pro mnoho migrantů, především pak ze zemí třetího světa. To znamená, že Česká republika již nepatří pouze k zemím tranzitním, ale cílovým, na což musí reagovat státní a jiné orgány zabývající se problematikou integrace cizinců, ale také česká veřejnost. Nárůst počtu cizinců ze třetích zemí neustále narůstá, a dokonce si dovolíme tvrdit, že Česká republika ze zemí střední a východní Evropy patří k těm nejvyhledávanějším. Díky tomu do naší země v rámci celosvětové migrace pronikají nové kulturní prvky, se kterými se musí Česká republika vyrovnávat, což stěžuje například fakt, že česká společnost je typická svou uzavřeností a homogenitou, která způsobuje ve snaze o integraci menšin mnoho problémů. Jednou z možných variant, jak tyto problémy zmírnit či eliminovat, je vést cílenou přípravu na život v sociokulturně odlišné společnosti, kterou můžeme uskutečnit prostřednictvím vzdělání skrze multikulturní výchovu.

Tato skutečnost ovlivnila výběr tématu bakalářské práce. Studovaný obor sociální pedagogika je velmi široký a jednou z oblastí, které se důsledně věnuje, je problematika výchovy a integrace menšinových skupin do většinové společnosti, což je i jednou z oblastí multikulturní výchovy, která se vyvíjela jako součást sociální pedagogiky. Bližší pochopení jednotlivých národnostních menšin, které se v České republice vyskytují, vede do značné míry ke zlepšení soužití mezi majoritní společností a minoritou. Dalším důvodem, který nás vedl prozkoumat ruskou menšinu blíže do hloubky je ten, že pro další vývoj společnosti je důležité, aby pedagogové a sociální pedagogové byli připraveni na práci s menšinami tak, aby si lépe osvojili znalosti dané komunity, problémy, se kterými se potýká a mentalitou, která je pro ni typická. Tyto zkušenosti potom mohou dále uplatnit právě ve školství nebo organizacích, které se zaměřují na práci s cizinci a své znalosti tak touto cestou předávat lidem okolo sebe.

Cílem této bakalářské práce je tedy blíže prozkoumat problematiku integrace ruské národnosti menšiny do české společnosti. Národnostní menšinu je přitom v této práci chápána jako společenství občanů Ruska, kteří v České republice pobývají na bázi dlouhodobých či trvalých víz. Nevycházíme tedy z definice, kterou vymezuje zákon č. 273/2007 Sb. o národnostních menšinách, kde je národnostní menšina definována následovně: *Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a*

projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti. V rámci výzkumu tedy nebylo podmínkou, aby respondenti měli české občanství.

Co se týče záměru bakalářské práce, téma bylo zvoleno z důvodu, že ruská menšina patří spíše ke specifickému typu imigrační komunity a problematika integrace Rusů je zkoumána jen okrajově, především pak té skupiny, která přichází do České republiky v rozmezí posledních několika let a v rámci emigrace se řadí právě k poslední a aktuální vlně emigrace. Považujeme za důležité seznámit se s touto minoritní společností blíže, jelikož právě ze strany Ruska k nám přichází mnoho vzdělaných a pracovitých jedinců, kteří mohou naši společnost obohatit nejen svými znalostmi, ale také kulturou, která je velice bohatá. Proto je i jedním z hlavních cílů poukázat na ruskou mentalitu a jejich pocity spojené s integrací a tím zároveň lépe pochopit samotnou ruskou duši. Motivací k výběru tématu byla také vlastní zkušenost s kontaktem právě „nově přichozích“ mladých Rusů, kteří se často obračeli na pomoc v oblasti jazyka, byrokratických záležitostí či rad, které by přispěly k bližšímu pochopení české mentality. Prioritním záměrem je tedy zkoumat tuto menšinu ne z pohledu české veřejnosti, ale právě z pohledu samotných Rusů, kteří žijí v České republice. V praktické části se tedy budeme často setkávat se zkušenostmi a pohledem na českou společnost ze strany námi zkoumané národnostní menšiny. Výzkum byl proveden pomocí kvalitativního šetření, jelikož se snažil o prozkoumání problému do hloubky a jeho cílem bylo zjistit především co nejvíce informací o každém z respondentů, a tak se co nejvíce přiblížit zkoumané problematice.

Tato práce se nechala inspirovat publikací Karla Sládka s názvem *Ruská diaspora v České republice*, která je zaměřena na výpovědi ruských migrantů o zdejším životě. Dalším zdrojem, ze kterého tato práce čerpala byl výzkum Dušana Drbohlava, Evy Jánské, Milana Luptáka a Jaroslavy Bohuslavové s názvem *Ruská komunita v České republice*, který byl proveden v roce 1999 a mapoval socioekonomickou situaci v Rusku a hlavní příčiny migrace do České republiky. Posledním zdrojem, který sloužil k lepšímu zorientování ve zvolené problematice byl výzkum, který je ze všech výše uvedených publikací nejaktuálnější a je zaměřen na *začlenění ruské komunity do většinové společnosti*. Autory výzkumu jsou Jana Vavrečková a Karolína Dobiášová.

Samotná práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a část praktickou, přičemž teoretická část je rozvržena do tří hlavních kapitol, které nás blíže seznamují s ruskou menšinou a zkoumanou problematikou. V první kapitole se bakalářská práce věnuje historické

kým souvislostem, které vedly ruské občany k emigraci do České republiky a je rozdělena na tři části neboli tři vlny emigrace, přičemž poslední vlna se dotýká i emigrace současné. Druhá kapitola potom blíže specifikuje ruskou národnostní menšinu, její kulturní a společenský život, ale také vztahy mezi českou veřejností a ruskou minoritou. Poslední a třetí kapitola teoretické části popisuje jednotlivé dimenze integrace a problémy spojené se začleněním do majoritní společnosti. V praktické části potom zkoumáme průběh integrace ruských občanů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE RUSKÉ EMIGRACE DO ČESKÉ REPUBLIKY

Kapitola s názvem „historie ruské emigrace“ se nám pokusí blíže specifikovat jednotlivá období ruských emigračních vln od jejich nejranějších počátků až po současnost s tím, že si ruskou emigraci rozdělíme do tří emigračních vln, přičemž je z historických souvislostí patrné, že emigrace mezi dvěma světovými válkami byla emigrací nucenou, ve které převažovaly spíše „push“ faktory, zatímco poslední vlna byla vlnou dobrovolnou, u které hrály zásadní roli přitažlivé podmínky cílové země (Sládek, 2010, s. 26). Masa emigrantů pak byla tak různorodá jako samotná ruská společnost. V Československu se však spíše shromažďovala demokratická emigrace, do které se řadili především studenti a intelektuálové (Tejchmanová, 1993, s.11).

1.1 Emigrace od roku 1918 po 2. světovou válku

První velká ruská migrace do Československa měla dle Sládka (2010, s. 27) povahu nedobrovolného a nuceného charakteru, respektive byla násilně vynucena bolševickým pučem, občanskou válkou a netolerantním ideologickým nepřátelstvím. Mezi první skupinu nedobrovolných migrantů patřili rakousko-uherská ruští vojenští zajatci první světové války, kterým nebylo umožněno vrátit se domů z důvodu změny režimu. Další skupinu tvořili uprchlíci z doby občanské války na Rusi a z doby první světové války. Poslední skupinu pak zastupovali migranti, kteří byli z Ruska vyhnáni.

Uprchlíci Rusko opouštěli v několika masivních vlnách a trasy jejich odchodů z jejich rodné vlasti vedly různými směry. Tito ruští emigranti, kteří se usadili v Praze a mnoha dalších místech v Československu, přišli v převážné většině z Turecka, kam byli na konci roku 1920 odvezeni z Krymu. Jednalo se především o mladé vojáky – dobrovolníky a důstojníky, ale také o civilní obyvatelstvo, které se připojilo k armádě. Mezi civilisty patřil lékařský personál nemocnic, členové místních samospráv a vlád a jejich rodinní příslušníci a duchovenstvo. V létě roku 1921 se na světovou veřejnost s prosbou o pomoc obrátili představitelé ruské emigrace spolu s mezinárodními humanitárními organizacemi. Jako jediné východisko se jim jevilo postupné rozmístění uprchlíků do různých evropských států, kde by pro ně byly příznivější podmínky pro život. Mezi emigranty byl také velký počet ruských studentů, kterých se ujalo Československo. (Kopřivová, 2001, s. 7–8).

Muži, kteří se rozhodli pomoci části ruských běženců a zároveň jim poskytnout i útočiště, měli k Rusku velmi blízký vztah. Jednalo se o předsedu první československé vlády Karla Kramáře, náměstka ministra zahraničí Václava Girsu a především o samotného prezidenta tehdejšího Československa T. G. Masaryka. Z jejich iniciativy vznikla roku 1921 tzv. *Ruská akce* (Putna, 1993, s. 45). Cílem *Ruské akce* bylo z Prahy učinit jakési centrum ruské inteligence, především pak tedy profesorů, žurnalistů, vědců a techniků a umožnit jim pracovat v jejich oborech – a zároveň z řad bývalých vojáků Bílé armády vychovat novou inteligenci pro budoucí Rusko, o němž byl Masaryk přesvědčen, že bude novým Ruskem – liberálním a demokratickým. Tato akce byla zpočátku vnímána jako krátkodobá záležitost. Věřilo se, že situace v Rusku se postupně stabilizuje a vzniknou nové demokratické struktury, které by vedly k eliminaci napětí a k opětovnému návratu emigrantů do jejich rodné vlasti. Minimální délka trvání této akce byla stanovena na dobu pěti let a maximálně se počítalo s dobou trvání 8 let, přičemž se vycházelo z doby potřebné pro ukončení vysokoškolského studia (Kopřivová, 2001, s. 9).

Situace v bývalém Rusku se však nevyvíjela podle očekávání a mnohým emigrantům se tak cesta zpět do rodné vlasti definitivně uzavřela, s čímž ovšem československá společnost nepočítala a musela se tak přizpůsobit nově vzniklé situaci. Naštěstí byli uprchlíci z Ruska přijati českou společností bez větších problémů, k čemuž přispělo ve druhé polovině 19. století rozvíjené a programově udržované rusofilství a slavjanofilství. Je také nutné podotknout, že ve vrcholném období Ruské pomocné akce u nás pobývalo téměř 25 000 emigrantů. Tyto počty se poté začaly postupně snižovat poprvé kolem roku 1922 a dále pak v roce 1925. Poté se situace na nějakou dobu uklidnila a k dalšímu poklesu došlo až mezi lety 1928-1929, kdy docházelo k postupnému uzavírání Ruské pomocné akce (Kopřivová, 2001, s. 9-47). V tomto období docházelo ke snižování sociální podpory emigrantů a zavíraly se také mnohé školy pro uprchlíky. Mnoho Rusů se proto rozhodlo migrovat dále do míst, kde by se jim vyhlídky na budoucí život a profesní uplatnění zlepšily (Sládek, 2010, s. 28).

1.2 Emigrace v období 2. světové války po rok 1989

Ke konci roku 1942 a na začátku roku 1943, kdy došlo k porážce 6. pluku německé armády u Stalingradu, do Prahy začali přicházet uprchlíci z území Sovětského svazu, která byla obsazena Němci. Mezi uprchlíky byli také příbuzní pražské emigrace nebo alespoň jejich známí a krajané. Ruští emigranti se od uprchlíků dozvídali o předválečném životě v Sovětském svazu, o jehož realitě dávno ztratili představu. Rusko, jaké znali, již neexistovalo. Uprchlíci naopak zjišťovali, že se ocitli v naprosto jiném světě než v tom, který jim byl naprosto odlišným způsobem prezentován sovětským tiskem (Kopřivová, 2001, s. 61).

Válečné období bylo velice obtížným pro všechny obyvatele Evropy. Pro ruské emigranty bylo však velice těžké zaujmout k válečnému konfliktu jasné stanovisko. V tomto období docházelo k celé řadě protichůdných pocitů ze strany majoritní společnosti, se kterými se museli ruští emigranti vyrovnávat. Postoje a názory se v průběhu války neustále měnily a bylo velice obtížné najít jednotný a společný pohled na věc. Existovaly rozdíly mezi starší a mladší generací, také mezi těmi, kteří získali, nebo nezískali československé občanství, také se rozlišovalo mezi rodinami, které byly čistě ruské a rodinami česko-ruskými, mezi úspěšnými a neúspěšnými (Kopřivová ©, 2015).

Počátkem katastrofy se stal pro Rusy květen roku 1945. Na konci války vstoupila Rudá armáda na území Československé republiky, což postavilo ruské emigranty do složité situace. Někteří se rozhodli opět odcestovat a najít útočiště v neutrálních zemích, většina však zůstala v Československu (Bystrov ©, 2005). Jednalo se především o ruské emigranty staršího věku, kteří považovali Československou republiku za svůj domov a nechtěli tak opustit prostředí, do kterého již byli plně adaptováni. Mnozí z nich dokonce žili ve smíšených rusko-českých manželstvích, a ještě před válkou získali československé občanství. Necítily se být tedy nijak ohroženi a věřili, že válečný vítěz bude velkorysý a na jejich dávné aktivity v mládí spojené s občanskou válkou již dávno zapomněl. Další vývoj však ukázal, že se všichni mýlili a jaký měl tento omyl fatální následky. Sovětský svaz nikomu nic neodpustil a už vůbec mu nezáleželo na mínění ostatních (Kopřivová ©, 2015).

Dne 11. května 1945 byli mnozí zadrženi jednotkami NKVD¹ a odvečeni do Sovětského svazu. Tyto jednotky působily v Praze v rámci vojsk, které osvobozovaly Prahu. Zasařovaly bez opory v jakémkoliv právu. Československá vláda se snažila o opatrné diplomatické kroky, jejichž snahou bylo osvobodit odvečené ruské emigranty, avšak marně. Ze strany Sovětského svazu se setkala pouze s nelibostí, na nic víc se československé politické okruhy nezmohly (Bystrov ©, 2005). Většinu zatčených tvořili muži narozeni v letech 1896 – 1905, což znamenalo, že v době občanské války nejstarším jedincům bylo pouhých 22 let. Soudě dle věku se tedy nemohlo jednat o vojáky s vysokou vojenskou hodností a nemohli tedy nést ani zodpovědnost za činy, ze kterých byli v roce 1945 obviněni. Mezi zatčenými bylo dokonce několik mužů, kteří opustili Rusko ještě v dětském věku nebo se narodili v emigraci, mimo Rusko. Mezi zatčenými byla více než polovina mužů s československým státním občanstvím a dle zákona tedy tito lidé nespádali pod pravomoc sovětských orgánů. Nemalá část zatčených dosáhla vysokoškolského vzdělání a řadila se mezi odborníky v oblasti technické a přírodovědné, což vedlo k výrazné ztrátě kvalitních a zkušených odborníků v tehdejší Československu (Kopřivová ©, 2015). V Sovětském svazu pak byli bývalí ruští emigranti odsuzováni do trestních táborů, z čehož pouhé pětina z nich se podařilo po letech, avšak se silně poškozeným zdravím a psychikou, vrátit ke svým rodinám do Československa. Většina z nich však tábory na Sibiři nepřežila (Bystrov ©, 2005).

Sládek (2010, s. 29-30) dále uvádí, že migrovat mezi lety 1948 – 1989 bylo v rámci socialistického bloku prakticky nemožné. Nejčastějším důvodem k přestěhování z Ruska bylo uzavření sňatku s občanem či občankou z Československa. Je také důležité zmínit, že migrace z důvodu sňatku byla bez jakýchkoliv postranních úmyslů. Tito Rusové jsou dnes již do české společnosti plně integrováni, nicméně mezi nimi panuje spousta odlišných názorů v pohledu na minulý režim, současnou situaci Ruska nebo budoucnost. Putna a Zadražilová (1994, s. 130) dále doplňují, že jediným legálním důvodem pro opuštění tehdejšího Sovětského svazu bylo tzv. spojování rodin. Toto právo však nebylo udělováno všem, jednalo se spíše o výjimku a blahosklonný ústupek tehdejšího režimu.

¹ Jednalo se o dřívější tajnou službu SSSR, která se zabývala vnitřní bezpečností, požární ochranou, střežením hranic a evidencí obyvatel. V plném překladu pak zkratka znamená lidový komisariát vnitra (narodnyj komissariat vnutrennyh děl).

1.3 Emigrace po roce 1989 po současnost

Po roce 1989 můžeme více či méně hovořit o první tzv. civilizované emigraci ze strany občanů Ruska. Tuto vlnu nejvíce charakterizují prvky, které jsou v současné době typické u migrace z mnoha jiných států, vyznačuje se ne politickými důvody jako dříve, ale spíše ekonomickými faktory, které motivují občany Ruské federace k výjezdu do ciziny za vidinou lepšího výdělků a kvalitnějšího života (Bulat ©, 2015).

Především pak dobrovolný charakter zásadně odlišuje třetí vlnu emigrace od dvou předchozích. Hovořit však o absolutní dobrovolnosti u všech skupin emigrantů nelze. Již v roce 1993, kdy vstoupil v platnost zákon o svobodě pohybu všech ruských občanů, začíná narůstat dobrovolně-nucená emigrace. Někteří vyjíždějí za hranici, aby zabezpečili svůj kapitál, jiní pro tzv. kousek chleba (Пальников ©, 2007). Socioekonomická situace v Rusku totiž byla a stále ještě je jedním ze stěžejních determinantů, které ovlivňují počet ruských imigrantů v České republice, ale i v zahraničí, v současné době. Situace v Rusku byla dlouhodobě neutěšena v důsledku krize sociální sféry, kdy hovoříme především o nezaměstnanosti, nízké kvalitě života v porovnání se západními zeměmi, ale také o rostoucí chudobě či zhoršující se dostupnosti ke kvalitnímu vzdělání. To vše vedlo občany Ruska k migraci do zahraničí, uvádějí Drbohlav, Lupták, Jánská a Bohuslavová (©,1999). Až teprve za vlády prezidenta Vladimíra Putina se hospodářská situace v zemi začala zlepšovat. Díky růstu cen ropy a zemního plynu se začaly splácet ruské dluhy a začaly vzrůstat kapitálové investice, doplňují Kalibánová, Konopásková, Kovářová, Příbylová, Urbanová (©, 2011).

Jasně vynucený charakter pak měla značná část ženské emigrace, jelikož právě u žen byla vyzorována vysoká míra nezaměstnanosti. Emigrace za prací byla v mnohých případech nucenou či nedobrovolnou, především pak po roce 1990, kdy kapitál doslova krvácel v důsledku přerozdělování majetků mezi soukromými firmami (Пальников ©, 2007). Sládek (2010, s. 33) dále doplňuje, že mezi emigranty hledajícími práci v zahraničí byli především středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří s příchodem reforem ztratili možnost uplatnění nebo se rozhodli svůj kapitál investovat ve stabilnější zemi. Do České republiky pak přijíždějí migranti buď bez větších finančních prostředků, nebo s finančním kapitálem. Pro ty, kteří přijeli bez peněz, bylo na začátku nejtěžší vyřídit si veškeré potřebné dokumenty a najít si práci.

Dalším prvkem, který je typický pro emigraci po roce 1989, je masový únik mozků z Ruska, kdy během několika málo let přišla Ruská federace o třetinu své inteligence a tato ztráta neustále narůstá (Пальников ©, 2007). Spousta mladých Rusů přijíždí do České republiky za vzděláním s tím, že asi jen pouhá jedna třetina z nich svou cestu za studiem vnímá jako zahraniční studijní zkušenost, po které by se chtěli vrátit zpět do Ruska. Zbytek však údajně zvažuje zůstat v České republice, popřípadě migrovat dále na západ (Sládek, 2010, s. 36).

2 RUSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA V ČESKÉ REPUBLICCE

V současné době se v České republice můžeme setkat s menšinami, které u nás v zemi mají svůj historický původ. Jedná se o 12 státem doposud uznávaných národnostních menšin. Patří mezi ně národnostní menšina bulharská, chorvatská, německá, maďarská, polská, romská, rusínská, řecká, ruská, slovenská, ukrajinská a srbská. Co se týče vietnamské a židovské menšiny, ty oficiálně nejsou státem uznány, avšak jsou často za národnostní menšinu považovány (multikultura, © 2015).

Česká republika se řadí k přitažlivým cílovým zemím a pro mnoho cizinců je vyhledávanou destinací. Nárůst cizinecké populace v České republice je dokonce jeden z nejpočetnějších v Evropě (Leontiyeva, Vávra, 2009, s. 116). Mnoho Rusů pohlíží na Českou republiku jako na jednu ze zemí, ve které jsou velice příznivé podmínky pro život. Pro usnadnění pobytu Rusů v České republice slouží webové stránky s názvem „první transportní“ (1-я транспортная), které poskytují informace o České republice a na kterých si sdělují mezi sebou názory a zkušenosti ti, kteří u nás již žijí. Ze statistických údajů, které můžeme vyhledat právě na výše zmíněném webu vyplývá, že 90% emigrantů je naprosto spokojeno s kvalitou života v Česku. K tomu přispívá například životní komfort, kvalitní sociální systém nebo ekonomická stabilita země. Za veliké plus je také považována nízká kriminalita, přívětivé klimatické podmínky, kvalitní bezplatné studium, početné kulturní hodnoty a zdravé životní prostředí. Česká republika je dle ruských občanů ideální pro spokojený a klidný život. *„Nikdo se zde za ničím nežene a povinnosti se často odkládají „na potom“, což ve srovnání s životem v Rusku působí pro mnohé jako ráj na zemi“* (1-я транспортная, © 2017). Toto tvrzení pro mnohé Čechy může působit komicky, jelikož spousta z nás se domnívá, že žijeme v neustálém shonu a spěchu. Co pak asi tak Rusové říkají na život v Itálii, Španělsku a jiných jižních zemích, které na Čecha působí, že vše stačí až zítra. To také dokazuje španělský výraz „mañana“, který v překladu znamená zítra a pro Portugalce a Španěly má právě význam takový, že vše stačí udělat až další den a na vše je čas.

2.1 Demografické údaje

Rusové představují v České republice v současné době třetí nejpočetnější komunitu cizinců, kteří k nám přišli z třetích zemí a čtvrtou nejpočetnější skupinu, pokud započítáváme také cizince, kteří k nám přišli ze zemí EU (Vavrečková, Dobiášová, 2015, s. 13). K prosinci 2016 pak byl počet osob s občanstvím Ruské federace žijících na území České republiky vyčíslen na 35 987 (ČSÚ, © 2016).

Občanů, kteří pocházejí z Ruské federace u nás, až do nedávné doby vůči cizincům s jinou státní příslušností přibývalo jak absolutně, tak i relativně. Například v srpnu 2011 u nás žilo s dlouhodobým či trvalým pobytem 29 337 ruských občanů, což je ve srovnání s rokem 2004 dvojnásobně více. Od začátku devadesátých let až po současnost se počet obyvatel České republiky s ruskou státní příslušností zněkolikanásobil. Nedá se však hovořit o lineárním vývoji, jelikož v roce 2000 počet ruských občanů u nás klesnul téměř o 4000, což bylo způsobeno především změnou zákona o pobytu cizinců. Díky tomuto zákonu došlo ke zpřísnění vstupního a pobytového režimu pro cizince žijící u nás. Od roku 2004 až do roku 2010 však začal počet Rusů opět rychle narůstat a v dalších letech byl zmírňován jen pozvolna (Janíčko, 2012, s. 4-5).

V současné době pochází z Ruské federace zhruba každý osmý legální imigrant původem z třetích zemí. Kromě zvyšujícího se počtu trvalých pobytů se v posledních letech setkáváme také s vyšším počtem získaných občanství, což bylo zapříčiněno především legislativní změnou z roku 2014, která cizincům umožňuje získat dvojí občanství². V tomto období také došlo k nárůstu žádostí o udělení českého občanství ze strany cizinců ze třetích zemí až o 200% (Vavrečková, Dobiášová, 2015, s. 13 – 16). Nejvyšší počet žádostí o české občanství byl podle údajů serveru Statistika a my (© 2016) pak zaznamenán u lidí pocházejících z Ukrajiny (40,6 %), Slovenska (11,2%), Ruska (9,1%) a Vietnamu (5,8%).

U osob pocházejících z Ruska, které zažádaly o české občanství, pak téměř 57% tvoří ženy a v 52% případech hovoříme o lidech v ekonomicky aktivním věku. V ruské komunitě je dynamika růstu oproti ostatním menšinám zdaleka nejvyšší, což dokazuje skutečnost, že Rusové do České republiky nepřijeli jen z ekonomických důvodů, ale hodlají se zde usadit trvale (Vavrečková, Dobiášová, 2015, s. 15).

² Jedná se o zákon číslo 186/2013 Sb. o státním občanství ČR, který vyšel v platnost 1. 01.2014

2.2 Bydliště

Velká část Rusů využívá k získání bydlení již vytvořené sociální sítě, které vybudovali jejich rodinní příslušníci, přátelé či známí. Někteří se také obracejí na pomoc agentur, které jim zprostředkovávají pomoc při hledání bydlení, nebo přímo na zaměstnavatele (Ráko-czyová, Trbola, 2009, s. 141).

Nejčastěji Rusové skupují pozemky v Karlových Varech či Mariánských Lázních. Početná ruská komunita je také zastoupena v nových čtvrtích Prahy, jako je například Hůrka, Bubenec či Nové Butovice. V těchto místech si vytvořili vlastní sociální síť obchodů a služeb, výhradně pak pro ruskou klientelu (Sládek, 2014, s. 13 -14). V současné době žije v Praze kolem 20 000 Rusů. Majetní občané Ruska pak v hlavním městě kupují domy i byty. Na Praze je přitahuje především kouzlo města samotného, ale také například více pracovních příležitostí, rozvoj vlastního podnikání nebo získání dalšího vzdělání. Dnešním Rusům navíc vyhovuje relativně vysoká životní úroveň, nízká kriminalita a blízkost kultury a jazyka (Командорова, © 2009). V devadesátých letech navíc Rusové vykoupili téměř celou čtvrť panelových bytů v ulici Volutová a dnes tvoří 90% obyvatel této lokality. O tyto byty měli údajně zájem z toho důvodu, že byly velké a drahé a málokterý Čech si je mohl dovo-lit. V přízemí domů je pak možno navštívit ruskou směnárnu, telefonní centrum či obchod s ruskými potravinami. Co se týče města Karlovy Vary, tak to patří k vůbec nejznámějšímu ruskému centru v České republice. Rusové zde vlastní několik desítek ubytovacích zařízení a ze získaných peněz potom kromě do svého vlastního majetku investují také do veřejných prostor, což přispívá ke snížení napětí mezi místními obyvateli a ruskými podnikateli. Dal-ší výrazná ruská komunita se pak nachází například v Českých Budějovicích nebo Chomu-tově (Pipková, Salačová, © 2009).

Z údajů z roku 2015 pak můžeme zjistit, že kromě Prahy mezi nejvíce vyhledávané lokali-ty pro život patří Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Jihomoravský kraj a Ústecký kraj. Pro lepší orientaci uvádím tabulku níže, kde je vyjádřen počet ruských občanů v jednotli-vých krajích. Nejméně vyhledávanou lokalitou je potom Vysočina a Pardubický kraj (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 Rozmístění Rusů na území ČR 2-1

Celkem	34 710
Praha	21 338
Středočeský kraj	4 470
Jihočeský kraj	504
Plzeňský kraj	416
Karlovarský kraj	2 346
Ústecký kraj	1 545
Liberecký kraj	523
Královéhradecký kraj	321
Pardubický kraj	198
Vysočina	153
Jihomoravský kraj	1 842
Olomoucký kraj	290
Zlínský kraj	247
Moravskoslezský kraj	475

Zdroj: český statistický úřad, © 2015

2.3 Kulturní a společenský život

V České republice se v současné době nachází poměrně početné množství ruských kulturních spolků, které často slouží jako prostředek k nabití sil, emočnímu uspokojení a zároveň i jako určitá forma prevence před vyhořením (Sládek, 2010, s. 66). I přes to, že se priority jednotlivých organizací liší podle jejich zaměření, nacházíme shodné prvky, které tyto spolky a organizace spojují a sjednocují. Jedná se především o snahu docílit dobrých vztahů a vzájemného lepšího poznání s majoritní společností, ale také například o navození důvěry mezi jednotlivými vlnami ruských emigrantů, u kterých se výrazně lišily nejen motivy emigrace, ale také životní zkušenosti a kultura (Pipková, Salačová, © 2009). S tím se

samozřejmě pojí i fakt, že organizace a spolky, které vznikly díky ruské migraci, jsou velmi nesourodé. O sjednocení současné ruské migrace se například snaží Alexej Kelin, který je zakladatelem Koordinační rady ruských krajanů v Česku. Tato rada má dohlížet na ruské organizace působící v České republice, avšak sám uznává, že sjednotit ruskou diasporu není vůbec lehkým úkolem a často naráží na spoustu těžkostí právě při této snaze (Sládek, 2010, s. 61 – 62). Jako další sjednocující a informační prvek ruské diaspory slouží časopis Ruské slovo (Русское слово), který je vydáván za podpory dotačního programu Ministerstva kultury (Šišková, 2008, s. 115).

Když však pomineme těžkosti, se kterými se ruská diaspora potýká ve snaze o její sjednocení, můžeme hovořit o tom, že společenský život Rusů v České republice je velice bohatým. K častým a vyhledávaným aktivitám patří návštěva kina, divadla a plesů. Rusové se také rádi účastní společenských večerů a koncertů (Sládek, 2010, s. 66). Zábavu pro ruskou menšinu navíc zprostředkovává i několik občanských sdružení jako je například Ruská tradice (Русская традиция) nebo Ruský institut (Русский институт). Od roku 2001 má potom ruská národnostní menšina svého zástupce v Radě a v jejím Výboru pro dotační politiku a také ve Výboru, který se věnuje spolupráci s orgány samosprávy. Další zástupce ruské menšiny působí v Komisi Rady hlavního města Prahy, která se specializuje na téma národnostních menšin (Šišková, 2008, 115).

2.3.1 Organizace a spolky

K nejvýznamnějším ruským organizacím u nás patří **Ruská tradice**, která byla oficiálně zaregistrována jako občanské sdružení v roce 2001 a jejímž předsedou je Igor Zolotarev, který rovněž působí v Radě vlády pro národnostní menšiny jako místopředseda (Sládek, 2010, s. 64). Tato organizace se zaměřuje kromě potomků první vlny emigrace také na emigranty z pozdějších vln. Mezi její priority patří udržování ruských kulturních tradic v povědomí lidí (Bittnerová, Moravcová, 2009, s. 89). Nehovoříme však pouze o archivních materiálech či organizacích, které byly založeny dříve, ale také o tom, jak udržovat dobré vztahy s většinovou společností, za což tato organizace získala kladné ohlasy a uznání. Ruská tradice je navíc podporována ze strany české vlády, která této organizaci poskytuje pomoc a oporu. Finanční prostředky pak organizace získává v rámci grantových projektů, díky kterým je schopna realizovat své hlavní cíle (*ruslo*, © 2017).

Mezi hlavní aktivity organizace patří vydavatelská činnost, prostřednictvím které pravidelně vychází týdeník Ruské slovo (Русское слово), ke kterému je řazena příloha pro děti s názvem Slovo našim dětem (Слово нашим детям) (ruslo, © 2017). Ruská tradice je také hlavním partnerem mládežnického časopisu ARTEK (Sládek, 2010, s. 65). Další aktivitou, které se organizace věnuje, je publikace knih, které popisují jednotlivé etapy ruské emigrace, dále pak organizuje koncertní vystoupení a koncerty vážné hudby, pořádá autorské večery zaměřené na poezii a hudbu a prezentuje knihy ruskojazyčných spisovatelů. K pravidelným akcím, které probíhají v Domě národnostních menšin patří pořádání výstav umělců, literární kroužky a Kino klub. K dalším činnostem Ruské tradice patří příprava sportovních akcí, diskoték a pořádání dětského divadla s názvem Красный сарафан (Pirková, Salačová, ©2009). Nesmíme opomenout ani péči o ruské pohřebiště nacházející se na Olšanském hřbitově či každoroční organizaci programu s názvem „Oni byli první“ (Они были первыми), který je pořádán na památku těm, kteří byli v květnu roku 1945 zatčeni (ruslo, © 2017).

Mezi další významný ruský spolek patří **ARTEK** (Spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců), který vydává stejnojmenný žurnál pro ruskou mládež. Tento spolek vznikl na konci roku 2000 a mezi jeho zakladatele patří současný předseda Alexandr Barabanov a jeho přátelé David Džačvliani a Ivan Čačchiani (Bittnerová, Moravcová, 2009, s. 90 – 91). V začátcích svého působení spolek fungoval bez jakékoliv finanční podpory a své projekty si financoval zcela sám. Dnes však využívá ke svým aktivitám grantové podpory. Hlavním cílem spolku je orientace na rusky mluvící studenty, kteří studují na českých vysokých školách a pomoci jim s adaptací na nové prostředí. ARTEK dále organizuje kulturní a sportovní akce a usiluje o vytváření multikulturního prostředí. Spolek také spolupracuje s představiteli ostatních národnostních menšin a je otevřen všem zájemcům od 16 do 40 let s tím, že není orientován pouze na Rusy, ale na všechny rusky mluvící imigranty a rád na svých akcích vítá i českou mládež (Bittnerová, Moravcová, 2006, s. 130-131). Mezi nejznámější akce, které pořádá tento spolek patří jazzové večery a večery autorských písní. Velice populárními byly ruské diskotéky, kterých bylo jen za čtyři roky pořádáno kolem 70 a na nejúspěšnější z nich se sešlo na 900 účastníků (Bittnerová, Moravcová, 2009, s. 91).

Asociace ruských spolků v ČR patří k dalším významnějším spolkům působícím v České republice. který byl založen v květnu 2001 na Moravě, konkrétně v Brně. Vedoucím spolku je A. F. Rozov. Hlavním úkolem Asociace ruských spolků v ČR je poskytovat pomoc ruským podnikatelům, kteří se chtějí prosadit na českém trhu a naopak. Členem asociace

se může stát jakýkoliv člověk, který si váží ruského jazyka a kultury. Asociace v roce 2003 založila dětské divadlo *Hvězdopad* a ruskou školu v Brně. Uspořádala také mezinárodní festival prózy a poezie, kterého se zúčastnilo mnoho zájemců nejen z České republiky a Ruska, ale také například z Nizozemska, Francie, Itálie a Polska. Co se týče menších akcí, tak ty se v převážné většině týkají oblasti gastronomie (Bittnerová, Moravcová, 2006, s. 131).

2.3.2 Noviny a časopisy

Jedním z nejznámějších časopisů je **Artek**, který vychází od roku 2007 a je cílený především na ruskou mládež. Časopis se zaměřuje na témata z oblasti kultury, píše o akcích, které pořádá ruská mládež, řeší otázky vztahu mladých Rusů k současnému Rusku a několik článků je dokonce věnováno pražské kultuře a historii (Sládek, 2010, s. 65). Časopis je podporován ze strany Ministerstva kultury České republiky a vznikl pod záštitou společenské mládežnické organizace, která nese stejnojmenný název. Časopis se již osmým rokem snaží jít ruku v ruce s kulturním a mládežnickým životem v Praze. Za léta praxe získala organizace bohaté zkušenosti a nabyla na své popularitě. Časopis je pod vedením skupiny profesionálních novinářů, kteří spolupracují s nadanou a talentovanou mládeží. Každé nové číslo novin se nese v duchu určitého tématu, které je přizpůsobeno aktuálnímu zájmu mládeže. Velká část je potom věnována otázkám socializace a adaptace mládeže do českého prostředí. V novinách má hlavní slovo mládež a jejich názory a pohledy na dění ve společnosti jsou pro časopis stěžejním prvkem. Nemalá část je potom věnována článkům o známých osobnostech a současných myslitelích. V časopise je dále vyobrazován pestrý pražský život a možnosti způsobů jeho využití. Není opomíjena ani nadaná mládež, která se může prostřednictvím časopisu podělit o svá díla. Je to tedy šance pro začínající talenty představit svou tvorbu a dostat se do povědomí širší veřejnosti. Značná část je věnována také odpovědím na otázky týkající se aktuálních témat dnešní mládeže jako je například vztah k rodinnému životu, ideály a cíle do budoucna, otázka dobra a zla nebo třeba životní styl.

Mezi většinu čtenářů časopisu ARTEK patří ruskojazyční studenti, mládež a obyvatelé Prahy, kteří vedou aktivní styl života. Noviny nejsou samozřejmě populární pouze u mládeže, ale také u jejich rodičů, kteří chtějí zůstat v obraze a nejsou lhostejní k tomu, co právě jejich děti zajímá. Nejvíce čtenářů je mezi lidmi ve věku 18 – 35 let, ti tvoří 65%, starší

čtenáři nad 35 let pak zbylých 35%. Co se týče distribuce, ta probíhá prostřednictvím sítě CZ PRESS. Cena časopisu se pohybuje okolo 50 korun za kus. Zdarma je pak časopis rozšiřován prostřednictvím osobních sítí v obchodech s ruskými potravinami a produkty mezi které patří například Kalinka (Калинка), Lastočka (Ласточка), Ruská kniha (Русская книга) Gurman (Гурман), GRIKO family market nebo také třeba ve větších českých knihovnách, prostřednictvím expozic, v odděleních ministerstva vnitra nebo třeba v kancelářích známé ruské letecké společnosti Aeroflot (Аэрофлот) a v konzulátech Ruské federace, Ukrajiny, Běloruska a Kazachstánu (artek, © 2017).

Jako další můžeme zmínit časopis s názvem **Ruské slovo**, který je vydáván od roku 2003 a jehož vydavatelem je organizace Ruská tradice. Tento časopis je poměrně rozsáhlý, má 32 stran + přílohy a vychází v barevné verzi (Pipková, Salačová, © 2009). Na časopise pracuje šéfredaktorka Anna Chlebina a její zástupkyně Marina Dobuševa, jinak v redakci převážně působí externí pracovníci. Časopis se navíc může pyšnit svou vysokou úrovní, jelikož spolupracuje s mnoha profesionály z oblasti historie, filologie a literatury. Pravdou sice zůstává, že v oblasti reportáží a esejí je situace o něco málo horší a kvalita novinářské práce je na nižší úrovni než kvalita článků, které se věnují historii a literatuře, ale i přes to si časopis udržuje dobrou úroveň (Spalová, © 2009). Otázku financování potom řeší ministerstvo pro národnostní menšiny České republiky a z darů, které jsou poskytovány z řad podnikatelských subjektů. Součástí časopisu je také příloha Slovo dětem, která je určena těm nejmladším z nás (Pipková, Salačová, © 2009). Spalová (© 2009) dále doplňuje, že se tento časopis zaměřuje především na emigranty z dob Sovětského svazu, což dokazuje i fakt, že spousta materiálů a článků, kterým se časopis věnuje, je orientována na ruskou kulturu a historii a snaží se o její další rozvoj a udržení.

Kromě časopisů se u nás můžeme samozřejmě setkat i s ruskými novinami jako je například **Pražský express** (Пражский Экспрес), který je vydáván od roku 1999 a za svou působnost několikrát změnil svůj název. Mezi čtenáře novin patří rusky mluvící obyvatelé, kteří žijí na území České republiky, ale také ruskojazyční turisté, kteří Česko navštěvují. Velkou část čtenářů tvoří také rodilí Češi, kteří se zajímají o Rusko nebo se učí ruský jazyk. Každé číslo čtenáře seznamuje s aktuálními informacemi, které se týkají Česka a sportovních novinek. Součástí novin jsou též fotoreportáže, ve kterých můžeme najít spoustu užitečných informací (pražský expres, © 2017).

2.4 Rusko-české vztahy

Česká společnost se vyznačuje svou homogenitou. Přesto jsou otázky týkající se soužití s cizinci a národnostními menšinami čím dál více aktuálními (Leontiyeva, Vávra, 2009, s. 16). V dnešní době již není nic neobvyklého na tom, že se na ulici setkáme s cizincem. Tito lidé se postupně stávají součástí naší společnosti (Nečitelní cizinci, 2003, s. 7). Z mnoha výzkumů veřejného mínění, které byly provedeny vyplývá, že česká veřejnost na imigraci pohlíží stále velmi negativně. Dokonce i v otázkách multikulturalismu je česká společnost stále značně pesimistická a vyžaduje po cizincích naprostou asimilaci, což souvisí také s dodržováním a znalostí českých tradic a zvyků (Leontiyeva, Vávra, 2009, s. 16). Češi mají stále spíše sklon k uzavřenosti a k odmítavému postoji k cizincům a ke všemu cizímu. Je však nutné podotknout, že mladší generace je vůči imigrantům přece jenom více otevřená než generace starší, avšak jednu z nejdůležitějších rolí ve vztahu k otázkám k cizincům hraje vzdělání a místo bydliště (Prudký, 2004, s. 31). Ze studie s názvem Nečitelní cizinci (2003, s. 44) se pak můžeme dozvědět, že na utváření a postoj Čechů k cizincům měly a stále mají vliv historické události. Další výzkum provedený v roce 2004 poukazuje na to, že Češi dokáží být kritičtí a protivní k jiným národům už jen z toho důvodu, že se jedná o jiný národ. U otázky, zdali v České republice existuje nějaké problémové etnikum celých 81% dotazovaných odpovědělo kladně. Rusové byli potom spolu s Rakušany, Maďary, Bělorusy a Čiňany řazeni do skupiny etnik, vůči kterým jsou příznivé a nepříznivé postoje prakticky shodné (Prudký, 2004, s. 24 – 26).

Vztahy mezi Čechy a Rusy provázelo mnoho různých událostí, které ovlivnily postoje a chování k sobě navzájem. Vztah mezi našimi národy prošel blízkými a vřelými vztahy, ale bohužel také obdobím nenávisti a odcizení. V době první světové války a občanské války stáli Češi na straně Rakouska a Bílé armády a vztahy mezi sovětským Ruskem a nedávno vzniklým Československem nebyly příliš dobré. Začátkem 20. let, přesněji po říjnové revoluci, pak Praha přijala tisíce ruských emigrantů. Zásadní roli v utváření vztahu mezi Ruskem a Českem pak hrála druhá světová válka, kdy 9. května 1945 ruská vojska osvobodila Prahu. Tento den se stal pro mnohé ruské vojáky osudným a je připomínán dodnes. Po válce se pak v Československu začal budovat socializmus pod vedením „velkého bratra“. A právě v této době vztahy mezi Čechy a Rusy začaly být velice nejednoznačné. Komunistický režim byl typický pro svou diktaturu, ruský jazyk se musel povinně vyučovat na všech školách, což jen přispělo ke zhoršení vztahu mezi našimi státy. Roku 1968 přišlo Pražské jaro. Lidé již déle odmítali žít v nesvobodě a požadovali demokracii. A právě

v této době do Prahy vtrhly sovětské tanky. Důvod jejich vpádu byl však jiný než předtím. Nyní ztělesňovaly ne svobodu, ale útlak a rok 1968 se tak zapsal do dějin jako rok, kdy se vztahy mezi Čechy a Rusy radikálně změnilly. Jak jinak, než s nenávisí je možné se chovat k lidem, jejichž tanky hrubě potlačily svobodnou vůli českých občanů? (Praga-praha, © 2014).

V dnešní době mnoho Rusů žijících v České republice nepovažuje Česko za cizinu, ale za svůj domov a přizpůsobilo se místnímu životu a podmínkám. Nicméně i dnes se stále setkáváme s negativními postoji vůči Rusům, především ze strany starší generace. A čím je to vlastně způsobeno? Zaprvé událostmi, ke kterým došlo v minulosti. Hovoříme především o roce 1968, kdy došlo k okupaci Československa. Dalším problémem jsou bohatí Rusové žijící v Česku, kteří skupují prakticky vše, co si většina Čechů dovolit nemůže. Tak jako i většina Rusů. V každém případě na sebe velice rádi upozorňují, a ne vždy se chovají adekvátně, což na sympatiích ze strany české veřejnosti také moc nepřidá. A posledním problémem, který je nutno zmínit, je neochota přizpůsobit se, jak se mnozí domnívají. Existence „malého Ruska“, jak hovoří Češi o Karlových Varech, kde není žádným problémem najít ruský obchod, navštívit ruskou diskotéku či si zajít do ruského kadeřnictví se u místních obyvatel netěší přílišné popularitě. Kromě toho není žádným tajemstvím, že někteří Rusové se dokonce ani nesnaží naučit český jazyk a už vůbec nemají potřebu začlenit se do většinové společnosti a přizpůsobit se místnímu životu. Díky tomu vznikají rajóny a místní části, ve kterých žije převážně ruská komunita. Jedná se například o pražskou část Stodůlky nebo Hůrka. Rusky mluvící obyvatelé České republiky jsou si těchto „problémů a obvinění“ vědomi (Кашанов, © 2012). Co se však týče roku 1968, odmítají na sebe vzít Rusové jakousi „dědičnou kolektivní vlnu“, což je logické, jelikož spousta Rusů žijících dnes v České republice patří již k nové generaci, která rok 1968 ani nezažila a kteří tuto událost řadí k minulé epizodě vlády, která již dávno neexistuje (Sládek, 2010, s. 56). Pokud je řeč o tzv. „ruské elitě“, která se ne vždy chová tak, jak by měla, dovolíme si tvrdit, že se takto chovala již v Rusku a ani tam se netěšila přílišné popularitě ze strany svého okolí. A že se Rusové nechtějí přizpůsobit? V tomto případě se jedná o chybnou domněnku, jelikož až 90% Rusů přijíždějících do ČR jsou vysoce kvalifikovaní odborníci nebo studenti, kteří zde chtějí žít a pracovat, jak zmiňuje na svých webových stránkách, které slouží jako zdroj informací o Česku, právě autor článku. A právě tato část emigrantů zůstává často absolutně bez povšimnutí české veřejnosti, jelikož je schopna přizpůsobit se místním podmínkám a od ostatních Čechů je odlišuje maximálně jejich ruský akcent

(Кашапов, © 2012). Sládek (2010, s. 57 – 58) dále doplňuje, že dalším problémem, který Rusové shledávají za velmi podstatný, je směšování Rusů s jinými národy, jako jsou například Ukrajinci. Jedna respondentka, která odpovídala na tuto problematiku ve výzkumu Karla Sládka z roku 2010 řekla: „*Hodně Čechů si plete Rusy s Ukrajincema. To mi docela vadí, protože to je úplně něco jiného.*“ Mnohým Rusům vadí, že jsou spojováni právě s Ukrajinci z toho důvodu, že spousta z nich zde provádí dělnické profese na rozdíl od Rusů, kteří se spíše orientují na podnikání a zakládají si na svém vzdělání a postavení ve společnosti. Jsou si také vědomi toho, že majoritní společnost přijímá migranty, kteří jezdí do České republiky vykonávat dělnické práce, s jistým odstupem (Sládek, 2010, s. 58). Z tohoto důvodu je spousta Rusů dotčena, pokud je Češi „hází do jednoho pytle“ s ostatními ruskojazyčnými cizinci žijícími v České republice. A buďme upřímní, těch, kteří to dělají, není zrovna málo.

Situace však není tak černobílá, jak by se na první pohled mohlo zdát. Z pohledu Rusů se Češi řadí k velice klidnému a mírumilovnému národu a pokud dodržují naše tradice, nechovají se hrubě ke svému okolí, nevyčívají z řady a dodržují zákony, pak je prakticky chování Čechů k Rusům bezproblémové, což dokazuje i zkušenost Andreje Sekačeva, který již pátým rokem žije v České republice a na internetových stránkách www.inostranno.ru píše: „*Za 3,5 roku, co žiji v Česku jsem se ani jednou nesetkal s negativními postoji k mé osobě kvůli tomu, že jsem Rus. Ani jednou jsem se, díky bohu, nedostal s nikým do konfliktu. Dokonce ani s českými sousedy nemám žádné problémy, ačkoliv například s Čiňany a Italy nějaké menší rozpory byly*“ (Секачев, © 2015). Na dalším blogu o Česku se pak píše: „*Často se spousta z nás chová nekultivovaně či hrubě, nezdravíme se při setkání ani při loučení, a ještě spoustu dalších věcí děláme jinak, než na co jsou Češi zvyklí. Nemůžeme se pak tedy kolikrát divit jejich špatnému chování k nám. Upřímně, osobně jsem se setkal zhruba s 20% Čechů, kteří se ve vztahu ke mně chovali s ostražitostí, ale poté co mne poznali blíže zjistili, že se nemají čeho obávat. Řekl bych, že vztah mezi Rusy a Čechy není špatný ani nijak extra negativní, jen bdělý a ostražitý – což je naprosto v pořádku. Vy byste se například dali hned do řeči s cizincem, který by u nás pracoval?*“ (hledamka, © 2010). Zkušenost Nikolaje, který žije v Ostravě a pracuje jako manažer je následující: „*vždy se najdou tací, kteří rádi připomínají minulost a dávají nám najevo nenávist, avšak takových je minimum a naštěstí převažuje ta normální většina. Mimochodem, pokud se snažíte mluvit česky, máte na půl cesty vystaráno. Znalost českého jazyka vám může pomoci sblížit se s místními obyvateli, kteří vaši snahu o učení se jejich rodného jazyka ocení*“ (Цокало, ©

2016). V květnu roku 2016 byl navíc proveden výzkum agenturou Focus, která zjistila, že pohled české veřejnosti na česko-ruské vztahy je spíše pozitivní. Téměř polovina dotazovaných hodnotila vzájemný vztah jako dobrý a jen pouhých 28% jako špatný (Focus Agency, © 2016).

3 INTEGRACE RUSKÉ MENŠINY DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI

Lidé, kteří se rozhodli odjet ze své rodné země do ciziny a změnit tak svůj dosavadní život by měli počítat s tím, že je třeba se začlenit do nového prostředí a přizpůsobit se podmínkám života v nové zemi. S tím souvisí samozřejmě znalost jazyka, tolerance ke kulturním zvyklostem a tradicím, ale také pochopení mentality lidí dané země. Integrace cizinců je důležitou otázkou, kterou řeší politici každého státu. Jedná se o tzv. dvousměrný proces, ve kterém se obě strany snaží nalézt společnou řeč a porozumění (*Чехия сегодня*, © 2012). Šišková (2001, s. 23) dále doplňuje, že imigranty, kteří se rozhodli usadit v zahraničí, čeká dlouhodobý a v mnohých případech také obtížný proces adaptace. Právě samotnou adaptaci ovlivňuje několik faktorů, mezi které řadíme například imigrační politiku dané země nebo přístup majoritní společnosti k imigrantům. Důležitou roli v procesu úspěšné adaptace a integrace hraje také kulturní blízkost minority a majority, snaha o začlenění se do většinové společnosti, ale také třeba charakter bydlení.

Mezi prioritní cílovou skupinu integrační politiky spadají občané třetích zemí, kteří v České republice pobývají legálně a jejichž počet k 31.7.2015 dosáhl 2,5% z celkové populace. K nejvýznamnějším skupinám cizinců ze třetích zemí u nás patří Ukrajinci, Vietnamci a Rusové a tvoří tak 3/4 osob, na které se integrace zaměřuje (mvcr, © 2015). S integrační politikou souvisí také migrační situace v dané zemi a Česká republika spadá k zemím mimořádně atraktivním a vyhledávaným, především pak v případě zemí, které vznikly po rozpadu sovětského svazu. Česko prakticky nemá mezi ostatními zeměmi ležícími ve střední a východní Evropě žádnou konkurenci (mvcr, © 2017). Navíc díky vstupu České republiky do Evropské unie a díky demografickým změnám, ke kterým zde došlo, již naše republika není pouze zemí tranzitní, ale spadá k zemím cílovým (Šišková, 2008, s. 75-76). Od roku 1989 byl pak zaznamenán třináctinásobný nárůst imigrace cizinců do České republiky, což na konci 90. let vedlo k vytvoření komplexního systému integrační politiky (mvcr, © 2015). V České republice se pak problematikou integrace zabývá dokument s názvem **Koncepce integrace cizinců**, který byl přijat 11. prosince 2000 a od té doby byl dvakrát aktualizován (mvcr, © 2017). Dnes již několikrát změněná koncepce přistupuje k integrační politice s řadou významných změn. Cizinec již není vnímán jen jako člen nějaké komunity, ale jako člen společnosti. Zvýšený důraz je dále kladen na základní podmínky pro integraci. Hovoříme především o znalosti českého jazyka, ekonomické soběstačnosti, o umění pohybovat se v české společnosti a v neposlední řadě také o rozvoji vzájemných vztahů mezi minoritou a většinovou společností (Šišková, 2008, s. 81).

3.1 Jednotlivé dimenze sociální integrace

Integrační proces se dotýká všech oblastí života. Integrace tedy musí být komplexní a zahrnovat oblast pracovní, společenskou, kulturní i politickou. Na nově přichozí do země jsou tedy kladeny značné nároky, nezapomíná se však ani na majoritní společnost, která svým přístupem k cizincům značně ovlivňuje podmínky života cizinců v České republice. Po příchodu do nové země se imigranti začínají začleňovat do většinové společnosti, pracují na svém postavení, učí se novým zvykům a každodenním stereotypům a přijímají povinnosti vyplývající ze zákona daného státu. Integrace na imigranty klade určité požadavky, jako jsou například základní dovednosti, které jsou potřeba pro zapojení do nové společnosti. Pokud se totiž cizinec rozhodne pro život v cizí zemi, je potřeba, aby porozuměl novému způsobu života, akceptoval hodnoty a zvyklosti, ba dokonce je dokázal brát za své. Samozřejmě to neznámá, že by se musel vzdát své původní identity a naprosto se podřídil většině (Šišková, 2008, s. 77-78).

A co vlastně znamená pojem sociální integrace? Dle Bosswicka a Heckmanna (2006, s.11) může být sociální integrace definována jako *„inkluzí a akceptací imigrantů do důležitých institucí, vztahů a pozic v hostitelské společnosti. Integrace je interaktivní proces mezi imigranty a hostitelskou společností. Pro cizince pak integrace znamená proces učení se nové kultuře, právním a povinnostem, získávání přístupu k pozicím a sociálnímu statusu a budování vztahu se svým okolím. Pro hostitelskou zemi potom integrace znamená otevírání nových institucí a garancí rovných příležitostí cizincům. V tomto vzájemném vztahu má však hlavní slovo hostitelská společnost.“* Sociální integrace tedy zahrnuje více procesů, které se zaměřují na jednotlivé oblasti sociálního života. Tyto procesy můžeme rozdělit do čtyř skupin, a to sice na dimenzi kulturní, která zahrnuje získání potřebných znalostí o společnosti, interaktivní dimenzi, pod kterou spadá začlenění přistěhovalců a jejich přijetí do společnosti, identifikační dimenzi, která představuje subjektivní dimenzi integrace a záleží na identifikaci daného jedince s novou kulturou a prostředím a v neposlední řadě také dimenzi strukturální, která se dotýká oblasti práv a přístupu k jednotlivým institucím v hostitelské zemi. Veškeré mechanismy, které působí v rámci jednotlivých dimenzí jsou mezi sebou vzájemně provázány a často na sebe navzájem působí (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 25).

3.1.1 Strukturální dimenze

V oblasti strukturální integrace je kladen důraz především na dovednost cizince uplatit se na trhu práce a tím dokázat svou schopnost pohybovat se bez větších problémů v ekonomické oblasti. Na zaměstnanost je totiž pohlíženo jako na jeden z klíčových faktorů, který ovlivňuje sociální integraci cizinců. V České republice je potom pozornost zaměřena především na podporu ekonomické soběstačnosti cizinců. V dnešní době si navíc můžeme všimnout rozdílů v podmínkách a přístupu na trh práce mezi občany z Evropské unie a mezi lidmi pocházejícími ze třetích zemí. Ti, kteří pocházejí ze zemí, které jsou součástí Evropské unie, mají k trhu práce volný přístup na rozdíl od těch, kteří jsou řazeni k občanům třetích zemí. Pro ty platí, že pokud chtějí pracovat například u nás, musí jim být nejdříve uděleno pracovní povolení.

V České republice existuje v současné době několik sektorů, které se zaměřují na podporu integrace cizinců právě na trhu práce. Můžeme je rozdělit na projekty, které jsou podporovány ze státního rozpočtu, jedná se tedy o neziskový sektor fungující na principu dotací a na projekty, které jsou financovány Evropským sociálním fondem. Co se týče integrace na trh práce, ta je především orientována na zvyšování již získaných znalostí a dovedností, které jsou nezbytné při hledání práce. Dále je kladen důraz také na zvyšování či změnu kvalifikace pracovníků. Snaha o zvyšování zaměstnatelnosti cizinců na trhu práce přispívá k lepšímu začleňování, na škodu by však také nebylo soustředit pozornost na komunikaci se zaměstnavateli, kteří hrají taktéž významnou roli v procesu začleňování cizinců (Ráko-czyová, Trbola, 2009, s. 26–30).

3.1.2 Kulturní dimenze

Pojem kulturní integrace představuje „*proces prolínání a vzájemného uznávání kulturních hodnot, nejen duchovních a materiálních, v němž dochází k začlenění hodnot, znaků a norem kultury jakéhokoliv etnika do celkové kultury dané majoritní společnosti, aniž by došlo k potlačení či dokonce zániku kultury integrované menšiny.*“ Kulturu lze v tomto kontextu charakterizovat jako „*celistvý systém významů hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti, které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím*“ (Murphy, 2004 cit. Kollárová © 2013).

Integrace přistěhovalců v oblasti kulturní probíhá prostřednictvím akulturace.³ Jedná se vlastně o určité poznání nové kultury imigrantem, přizpůsobení se novým hodnotám a vzorcům chování v nové společnosti. Součástí integrace je pak osvojení nových rolí, které jsou akceptovány společností, do které se cizinec nově dostal a jeho předvídatelnější chování, které vede k tomu, že se pomalu stává členem nové kultury. Značný důraz ve sféře sociální integrace je kladen na jazykové znalosti a dovednosti, které jsou předpokladem rozvoje sociálních kompetencí a umožňují tak lépe navazovat vztahy s většinovou společností a tím se i zároveň lépe integrovat (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 30-31).

Pojďme si nyní říci, jak kulturní dimenze sociální integrace probíhá v České republice a na co je v naší zemi kladen největší důraz. Základním prvkem integrační strategie v České republice je znalost českého jazyka alespoň na úrovni A1, což je podmínkou pro udělení trvalého pobytu přistěhovalcům ze třetích zemí⁴. Cizinci u nás mohou využívat služeb, které slouží k poskytování informací a snaží se pomoci nově příchozím lépe se zorientovat v novém prostředí. V dnešní době již existuje spousta internetových stránek a brožur, které jsou orientovány na cizince a které odpovídají na základní otázky týkající se otázek legálního pobytu u nás. Tyto informace jsou samozřejmě poskytovány v několika cizích jazycích. Dále u nás funguje několik spolků a organizací, jejichž úkolem je sdružovat cizince a místní obyvatele a učit je vzájemnému pochopení a soužití (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 31-32). Dnes se však u nás stále častěji setkáváme s neochotou ze strany majoritní společnosti přijmout cizí kulturu a dle názoru více než poloviny Čechů cizinci ohrožují náš dosavadní způsob života a nesouhlasí s tvrzením, že by naopak mohli tyto lidé obohatit naši kulturu nebo například přispět k současnému problému, který se týká stárnutí populace (Čadová, © 2016).

3.1.3 Interaktivní dimenze

V případě interaktivní dimenze se integrace projevuje nejvíce v každodenních kontaktech s majoritní společností. Vztahy mezi domácími obyvateli země a cizinci mohou být založeny na blízkých a intimních vztazích jako je například smíšené manželství nebo na neformálních vztazích, které udržujeme se svými sousedy či přáteli, nebo se může jednat o

³ Vzájemné přejímání a splývání rozdílných kultur

⁴ Povinnost prokazovat znalost češtiny na úrovni A1 předkládá Zákon o pobytu cizinců na území ČR (326/1999 Sb.)

vztahy formálního stylu skrze dobrovolnické organizace či církve. Ať už však navazujeme v cílové zemi vztahy na jakékoliv úrovni, každá tato interakce je považována za důležitý prvek, který přispívá k budování sociálního kapitálu. Opět je třeba zmínit, že důležitou roli v sociální integraci cizinců hrají domácí obyvatelé země, do které se nově přichozí rozhodli přestěhovat. Vztah majority výrazně ovlivňuje míru začlenění přistěhovalců do společnosti a pokud je právě většinová strana ve vztahu k cizincům uzavřená a projevuje se negativními postoji, zabraňuje tak možnosti vzniku nových sociálních sítí a vztahů (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 32-33).

3.1.4 Identifikační dimenze

U sociální integrace v případě přistěhovalců můžeme také hovořit o psychologickém rozměru identifikace, který zahrnuje mechanismy, jež ovlivňují subjektivní pohled každého jedince na novou společnost, do které se dostal. Může docházet k rozlišování na „oni“ a „my“. V případě identifikační dimenze sociální integrace je pro nás důležitá otázka identity přistěhovalce, která se během jeho emigrace a pobytu v zahraničí může měnit. Velice často dochází k tomu, že daný jedinec není spojen pouze s jednou skupinou, ale ztotožňuje se s větším počtem sociálních skupin. To znamená, že ve své podstatě se cítí být součástí společnosti, ze které přišel do nové země a zároveň mu není cizí ani společnost nová, do které se přistěhoval. V tomto případě můžeme hovořit o tzv. transnacionální migraci, která poukazuje na to, že cizinci mohou udržovat sociální vazby jak v zemi svého původu, tak v nové společnosti, do které se včleňují. V integračním procesu na úrovni identifikační tedy dochází k proměně identity s tím, že původní identita je doplňována novými prvky ve vztahu k nové společnosti (Rákoczyová, Trbola, 2009, s. 33-34)

3.2 Problémy spojené s integrací

V České republice byla dosud zaznamenána téměř nulová hodnota konfliktů, které by směřovaly proti cizincům žijícím u nás, avšak v určitých regionech, kde je koncentrace cizinců vyšší, docházelo čas od času k negativním postojům k určité vytipované skupině cizinců. Nejednalo se však o agresivní či násilné akty, spíše o protestní shromáždění nebo verbální projevy (MVCR, © 2015). Mezi Čechy však v postoji k cizincům panuje spousta domněnek a předsudků. Nejčastějšími činiteli ovlivňujícími postoj majority k cizincům je země původu imigranta, politická a ekonomická situace v dané zemi nebo třeba vzájemná po-

dobnost kultur. Mezi nejméně oblíbené národnosti u nás patří obyvatelé bývalého Sovětského svazu a Asiaté, což je způsobeno historickými událostmi, ke kterým v minulosti došlo (Leontiyeva, © 2003).

Cizince ze třetích zemí řadíme ke skupině vnitřně odlišné. Česká republika tyto imigranty láká především společenskou svobodou, nízkou mírou kriminality, ale také přístupem k přírodě a péčí o ni. Nejčastějším problémem v integraci, se kterým se cizinci po příjezdu do České republiky setkávají bývá nedostatečná znalost češtiny, s čímž se ztotožňuje až 59% cizinců. Další překážkou, která zpomaluje proces integrace, bývá také přesvědčení nebo vlastní zkušenost cizinců s negativním přístupem majoritní společnosti k cizincům. Mezi oblastmi, ve kterých se potom cizinci těžce orientují spadá oblast školství, sociálních dávek a dalších možností vzdělávání dospělých. Spousta cizinců po příjezdu do České republiky řeší vyřizování svých záležitostí přes zprostředkovatelské firmy neboli klienty, kteří většinou pocházejí přímo z jejich vlastních komunit a kteří za ně vyřizují potřebné věci, avšak za určitý finanční obnos, a ne vždy legální cestou. Často se pak tímto způsobem spousta cizinců dostává do problémů a stává se obětí manipulace. Je tedy důležité vést cizince k samostatnosti a zodpovědnosti, s čímž jim můžou konkrétně v České republice pomoci adaptačně-integrační kurzy pro cizince nebo asistenční služby (MVCR, © 2015).

Nyní se blíže zaměříme na ruskou menšinu a na problémy, se kterými se v průběhu integrace setkávají, popřípadě co považují za největší překážky, které jim ztěžují začlenit se do společnosti. Rusové, kteří žijí v České republice krátkodobě či dlouhodobě, se čas od času setkávají s bariérami, které jsou spojeny s jejich integrací do české společnosti. Obtíže spojené právě s integrací se nevyhýbají ani jedné kategorii Rusů žijících na území České republiky, ať už hovoříme o těch, kteří sem přijeli podnikat, studovat či za účelem sjednocení rodiny. Od chvíle příjezdu začíná tzv. adaptační proces, kterým je bez podpory okolí velice těžké projít. V první řadě je důležité zmínit, že jedním z největších problémů v procesu adaptace a integrace je neznalost českého jazyka, která velice zpomaluje a komplikuje integrační proces do nového prostředí. Situace kdy *„nerozumíš ničemu, co ti říkají a nikdo nerozumí ničemu z toho, co se snažíš říct ty“* je prvořadým problémem prakticky pro většinu příjíždějících Rusů do Česka, kteří se rozhodli se zde usadit a žít. Neznalost jazyka se odráží ve všech sférách sociálního života, především u Rusů, kteří kromě svého rodného jazyka žádný jiný jazyk neznají (Univerbook, © 2015). Velkým problémem může být také latinka, zejména potom v případě starší generace, která se na území Ruské federace prakticky téměř nepoužívá. Imigrant se pak stává téměř negramotným, což mu komplikuje

normálně fungovat v běžné společnosti, komunikovat s úřady a hledat si práci [Uherek, © 2016]. Kromě neznalosti českého jazyka, popřípadě latinky, se mnoho ruských občanů setkává s dalším problémem, který zpomaluje proces integrace, a to je sice nepochopení české mentality, která bývá často velice odlišná od té ruské. Nehledě na společnou historii a na společný původ slovanských kořenů se česká a ruská mentalita nachází na diametrálně odlišných pozicích, což zpočátku u ruských imigrantů vzbuzuje pocity nepřízně, podrážděnosti a přání opět navázat svůj způsob života, na jaký byli zvyklí v Rusku. Většina Rusů, kteří se přestěhují do České republiky pak využívají právě služeb zprostředkovatelských firem, které jim pomáhají se začleněním se do nového prostředí, ale jelikož jsou placené, a ne vždy spolehlivé, jak již bylo výše zmíněno, slouží jen jako krátkodobý způsob řešení pomoci. Cizinci, v našem případě Rusové, se však mohou obrátit na centra pro integraci cizinců, která v České republice fungují od roku 2009 a v současné době svou práci provádí ve všech krajích České republiky a jejich služeb také někteří z nich využívají (*Проблематика интеграции*, © 2015).

Závěrem můžeme říci, že v České republice se relativně úspěšně rozvíjí síť integračních center a pomoci pro cizince. Tyto centra poskytují základní sociální a právní poradenství pro cizince, nabízí výuku českého jazyka zdarma nebo pouze za minimální částku a jiné služby, kterých může cizinec bezplatně využít. Nejdůležitějším aspektem úspěšné integrace je však potřeba a přání samotných cizinců stát se součástí české společnosti, jejich snaha o integraci do nového prostředí a potřeba učit se tradicím a zákonům nové země.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V této části bakalářské práce navazujeme na teoretický rámec výzkumu, který byl zaměřen na ruskou národnostní menšinu v České republice, její specifika života u nás, kulturní a společenský život, a především pak na průběh integrace do majoritní společnosti. V empirické části výzkumu budeme blíže zkoumat hlavní otázku této bakalářské práce, kterou je integrace ruské menšiny do české společnosti. Pro naši studii jsme si zvolili kvalitativní výzkum, který byl realizován prostřednictvím hloubkových polostrukturovaných rozhovorů.

Podstata kvalitativního výzkumu spočívá ve sběru dat, které jsou do široka rozprostřeny a také v tom, že na začátku nestanovujeme základní proměnné ani hypotézy. Výzkumný projekt, kterým se zabýváme není závislý na teorii, která byla již dříve vybudována někým jiným. Cílem kvalitativního výzkumu je prozkoumat námi definovaný jev do hloubky a získat o něm co nejvíce informací. Pokud hovoříme o logice kvalitativního výzkumu, ta je induktivní. To znamená, že až teprve po nasbírání dostatečného množství dat může výzkumník začít pátrat po pravidelnostech, které se v datech vyskytují a začít formulovat předběžné závěry (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 24). Podle Strausse a Corbinové (1991, s. 11) se metody kvalitativního přístupu „*užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme*“. Kvalitativní výzkum jsme si tedy zvolili z toho důvodu, že se zaměřuje nikoliv na získání velkého množství reprezentativních dat, ale spíše na podstatu problému a hloubku zkoumaného jevu. Výhoda kvalitativního výzkumu spočívá především v tom, že jeho prostřednictvím získáváme detailní popis a náhled do zkoumané problematiky námi vybrané cílové skupiny. Navíc bývá daný jev zkoumán v přirozeném prostředí a dobře reaguje na místní situace a podmínky mezi kterými hledá souvislosti. Nevýhodou však může být, že získané výsledky nemusejí být zobecnitelné na celou populaci, sběr a analýza dat jsou časově náročné a získané výsledky mohou být velice snadno ovlivněny výzkumníkem, jeho preferencemi či rozpoložením v době, kdy došlo ke sběru dat.

Volba polostrukturovaného rozhovoru pak byla zvolena z důvodu, že nám dává relativně velký prostor k tomu, aby se dotazovaný vyjádřil a zároveň je možné pořadí otázek zaměňovat, popřípadě doplnit o nové, což nám dává možnost daný jev prozkoumat více do hloubky. Miovský (2006, s. 161) ve své publikaci uvádí, že k výhodám polostrukturované-

ho rozhovoru patří především jeho schopnost eliminace nevýhod ostatních variant metod interview⁵ díky čemuž je schopen maximálně využít předností, které zbylé varianty nabízejí. Mezi další nezanedbatelnou výhodou dále patří možnost pokládat doplňující otázky dokonce i u odpovědí, které nám účastník poskytuje na bázi pevně daných podnětů.

4.1 Cíle výzkumu

Výzkum je zaměřen na popis integračního procesu ruské menšiny žijící na území České republiky. Zvoleným výzkumným tématem je potom proces integrace Rusů, který sleduje především míru a způsoby začlenění jednotlivců do české společnosti.

Cílem výzkumu je blíže nahlédnout do problematiky integrace a poskytnout informace o tom, jak celkový proces začleňování do české společnosti v případě ruské menšiny probíhá. Výzkum má zjistit, jakou cestou se integrace ubírá a v případě obtíží a překážek nám objasnit příčiny těchto vzniklých problémů. Mimo jiné se nám pokusí zodpovědět otázku, zdali dochází k rozdílnému pohledu na českou společnost u mladší generace nově přichozích Rusů oproti generaci starší, jestli se i mladí lidé, kteří do České republiky přichází převážně za studiem a prací setkávají ze strany majoritní společnosti stále s negativními postoji vůči jejich národnosti a jestli je i v dnešní době problém plně se integrovat do české společnosti, popřípadě proč.

Integrace je navíc proces, který zasahuje do mnoha oblastí života jedince a počítá s tím, že dřív nebo později dojde k souladu mezi majoritní společností a minoritou. To však nejde bez spolupráce obou stran. I z toho důvodu jsem se rozhodla blíže prozkoumat tuto problematiku a zjistit, jak své postavení v rámci české společnosti Rusové vnímají a jaké mají zkušenosti s pohledem Čechů právě na ruskou menšinu.

4.2 Cílová skupina a technika sběru dat

Cílovou skupinou výzkumu byli mladí lidé do 30 - ti let, kteří mají ruskou národnost a pobývají na území České republiky na základě dlouhodobého nebo trvalého pobytu. Tato skupina byla zvolena z důvodu, že nás zajímá právě názor a pohled mladé generace Rusů

⁵ Ostatními metodami interview je myšlena metoda nestrukturovaného a strukturovaného rozhovoru

žijících u nás na českou veřejnost a zdali došlo od dob prvních tří migračních vln k nějakým významnějším změnám. Pro výběr respondentů byla zvolena **metoda sněhové koule**, která patří vůbec k nejužívanějším metodám v případě kvalitativního výzkumu. Za hlavní výzkumnou techniku byl použit hloubkový **polostrukurovaný rozhovor**. Hloubkový rozhovor můžeme definovat jako metodu „*jejímž účelem je získat vyličení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsanych jevů*“ Skrze hloubkový rozhovor zkoumáme členy určitého specifického prostředí a sociální skupiny za účelem pochopení jednání námi vybrané skupiny, kterou se snažíme lépe pochopit. Díky otevřeným otázkám může výzkumník lépe pochopit jednání druhých lidí, aniž by přitom jejich odpovědi nějak omezoval. Hloubkový rozhovor dokáže dále zachytit jednotlivá slova a věty v přirozené podobě, což patří k základním principům u kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 159–160).

Jak už bylo výše zmíněno, jedinci byli do našeho výzkumu vybíráni pomocí metody sněhové koule, což znamená, že prostřednictvím námi předem získaného dotazovaného, kterého jsme požádali o kontakt na další osoby, jsme získali další osoby, které byly vhodné pro náš další výzkum a které nás zároveň odkazovaly na další respondenty. Díky tomu byl navíc výběrový vzorek pestřejší v tom slova smyslu, že se jednalo o kontakty na jedince, kteří žijí v různých městech České republiky, ne pouze ve Zlíně, což považujeme za výhodu, jelikož bylo možné porovnat průběh integrace v různých místech naší republiky a mohli jsme zjistit, zdali se nějak začleňování menšin do české společnosti nějak liší v závislosti na místě bydliště. Všichni z dotazovaných, kteří souhlasili s poskytnutím rozhovoru nám vyšli vstříc a byli velice ochotní. Schůzky byly sjednány v rozmezí dvou měsíců, jelikož bylo potřeba domluvit se na vhodném termínu, který by vyhovoval oběma stranám. Jeden rozhovor byl realizován přímo ve Zlíně, dva rozhovory potom v Praze, další v Brně a poslední rozhovor nám byl poskytnut ve městě Most. Dohromady jsme pro svou závěrečnou analýzu získali 5 rozhovorů.

4.3 Výzkumné otázky

Za hlavní výzkumnou otázku jsme si stanovili zjistit, jaký je průběh integrace ruské menšiny do české společnosti.

Dílejší otázky se potom zabývaly hledáním odpovědí na to:

* Jak probíhala počáteční fáze integrace po příchodu do České republiky?

- * Z jakého důvodu se respondenti rozhodli pro život právě v České republice?
- * S jakými problémy se nejčastěji respondenti po příchodu do České republiky setkávali?
- * Jak Rusové/respondenti hodnotí své vztahy s Čechy?
- * Jaký je zájem o integraci do českého prostředí a jak si popřípadě integraci představují?

4.4 Výběrový vzorek respondentů

S každým z účastníků výzkumu byl rozhovor realizován zvlášť a byl uskutečněn v klidném prostředí bez vnějších rušivých vjemů. Snažili jsem se i o to, aby byl rozhovor proveden ve známém prostředí respondentů, takže místo realizace rozhovoru bylo vždy předem domluveno. Tři rozhovory tak byly uskutečněny přímo u informátorů doma a zbylé tři rozhovory se odehrály v kavárně a všechny z nich se podařilo dokončit během jedné schůzky. Rozhovory probíhaly v českém jazyce, ale každý z respondentů byl před samotným začátkem dotázán, v jakém jazyce si přeje rozhovor vést. Všichni do jednoho se přiklonili k možnosti komunikace v českém jazyce s tím, že žijí v České republice a ocení tak i možnost dalšího tréninku konverzace s rodilým mluvčím. Délka rozhovoru probíhala v rozmezí od 40 do 60 minut, záleželo hodně i na sdílnosti respondenta. Vždy nám ale byly sděleny veškeré potřebné informace. Ještě před samotným začátkem rozhovoru byl vždy každý z našich respondentů obeznámem s okruhy otázek a dotázán, zdali si přeje zůstat v anonymitě a vystupovat tak pod jiným jménem či přezdívkou. Většina z nich nám ale bez problému sdělila své pravé jméno a neprojevila problém ani se skutečností, že veškeré rozhovory byly zaznamenávány na diktafon. Získané informace byly následně přepisovány se snahou o zachování co největší autentičnosti odpovědí. V každém případě je třeba zmínit, že každý z rozhovorů probíhal bezproblémově a v příjemné atmosféře, čemuž možná přispěl i fakt, a začátkem rozhovorů bylo naší snahou navodit takovou atmosféru, ve které by se dotazovaní cítili uvolnění. Na začátku rozhovoru jsme se zaměřili na obecné otázky typu: „Odkud z Ruska pocházíte? Kolik je Vám let? Jak se dnes máte?“ a až poté jsme přešli k otázkám zaměřeným na náš výzkum. Rozhovor probíhal v následujícím pořadí otázek:

1. Jaký byl důvod tvého/Vašeho příchodu do České republiky?
2. Co tě/Vás vedlo k tomu zvolit si právě Českou republiku?
3. Znal/a jsi/jste před příchodem do České republiky český jazyk?

- Kde ses/jste se český jazyk učila?
 - Co ti/Vám nejvíce pomohlo zlepšit a naučit se český jazyk?
4. Jak probíhal tvůj/Váš příchod do České republiky?
 - Potýkal/a ses/jste se s problémy spojenými se získáním víz?
 - Potýkala ses/jste se s jinými problémy během tvého/Vašeho příchodu do České republiky?
 5. Do jaké míry se cítíš/cítíte být integrován/a?
 - Jaké byly největší bariéry spojené s integrací a adaptací do nového prostředí?
 - Jaké pro tebe/Vás byly začátky v České republice?
 - Měl/a jsi/jste zpočátku pocit vyloučení nebo naopak pocit, že jsi/jste byl/a svým okolím přijat/a?
 - Obrátil/a ses/jste se na pomoc integračních center či jiných organizací, které pomáhají s integrací?
 6. Považuješ/te Českou republiku již za svůj domov?
 - Dokázal/a by sis/byste si představit strávit zde zbytek svého života?
 - Dokázal/a by sis/byste si představit sňatek s českým občanem?
 - Cítíš/te se být součástí české společnosti?
 - Co se ti/Vám na České republice ve srovnání s Ruskem líbí více a co naopak méně?
 7. Jak často navštěvuješ/te Rusko?
 - Jaké jsou hlavní důvody tvé/Vaší návštěvy Ruska?
 - Chtěl/a by ses/byste se někdy vrátit zpátky do Ruska?
 8. Jak trávíš/te svůj volný čas?
 - Upřednostňuješ/te se stýkat spíše s Rusy nebo s Čechy?
 - S kým trávíš/te častěji svůj volný čas?
 - Navštěvuješ/te nějaké kulturní akce?
 9. Pociťuješ/te ze strany české veřejnosti negativní postoj vůči Rusům?
 - Myslíš si/myslíte si, že Češi rozlišují mezi migranty/cizinci z východu a západu?
 - Jak podle tvého/Vašeho názoru Češi vnímají ruskou komunitu?
 - Co si myslíš/te o české společnosti a českých lidech?
 10. Slavíš/te české svátky a dodržuješ/te české tradice?
 - Jaký ze svátků máš/máte nejraději?
 11. Shledáváš/te nějaké rozdíly v rodinném životě Čechů a Rusů?
 - Co si myslíš/te o tom, jak se Češi staví k rodinnému životu?

Doplňující otázka:

12. Je něco, co bys/byste popřípadě chtěl/a ještě navíc doplnit či říci?

Nyní přejdeme k popisu základních informací o respondentech. Jedná se tedy o pět informátorů, kteří žijí v České republice na bázi trvalého či dlouhodobého pobytu a mají ruské státní občanství. Všichni jsou ve věku do třiceti let.

Sergej, 27 let

Serža se přestěhoval do České republiky teprve nedávno. Získal dlouhodobá víza a pracuje ve městě Most jako lékař. Má vysokoškolské vzdělání a důvodem příchodu do Česka byla především lepší životní úroveň a možnost lepšího platu. O odchodu z České republiky neuvažuje a chtěl by dokonce časem získat i české státní občanství.

Polina, 20 let

Přijela z ruského města Jekatěrinburg za účelem studia na vysoké škole v Praze. Říká, že Česká republika poskytuje kvalitnější vzdělání a vysokoškolský diplom má pak i vyšší váhu. Do Ruska se vracet nehodlá, chtěla by zůstat v České republice

Serjóža, 23 let

Sergej bydlí ve Zlíně již pátým rokem a studuje na univerzitě Tomáše Bati na fakultě informačních technologií. Pochází z ruského města Jekatěrinburg a do České republiky přijel převážně za studiem a získáním nových zkušeností. Chtěl by zůstat v Evropě a o tom, že by se někdy vrátil zpátky domů neuvažuje.

Irina, 23 let

Irina pochází z města Novyj Urengoj a momentálně studuje vysokou školu v Praze. V České republice je již čtvrtým rokem a chtěla by zde zůstat. Chtěla studovat na Karlově univerzitě, ale kvůli jazyku se na první pokus nedostala, proto se rozhodla pro studium

soukromé školy. Tento rok končí a uvažuje o tom, že se opět přihlásí na Karlovu univerzitu a splní si tak své přání.

Valerie, 22let

Valerie je také vysokoškolskou studentkou, která v Česku žije již čtvrtým rokem a pochází ze Sibíře z města Irkutsk. O tom, jestli se vrátí do Ruska nebo zůstane v Česku zatím moc neuvažovala, ale pokud by se rozhodla odjet zpátky domů, tak jedině do Moskvy nebo Petrohradu.

5 ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ

V této kapitole se bude věnovat již samotné analýze údajů, které jsme prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů zjistili. Shromážděné údaje byly zpracovány pomocí otevřeného kódování, které je typické pro zakotvenou teorii. Jedná se o induktivně odvozenou teorii, která je tvořena a ověřována skrze systematické shromažďování údajů o jevu, který jsme se rozhodli blíže zkoumat. Otevřené kódování je součástí analýzy, která se zabývá kategorizací a označováním pojmů pomocí důkladného studia údajů.

5.1 Jsi nespokojen? Změň svůj život!

V této kategorii se zaměřujeme především na to, co vedlo respondenty k příchodu do České republiky a zdali bylo Česko jejich jedinou volbou či nikoliv. Dále zjišťujeme, kdo je v této volbě podpořil či jim pomohl se rozhodnout.

Kódy zvolené pro první kategorii jsou následující: změna, osamostatnění se, výzva, nová příležitost

V teoretické části jsme se dozvěděli, že důvody, které vedou občany Ruska, k přestěhování se do České republiky jsou následující: přívětivé klima, ekonomická stabilita, cenová dostupnost, možnost studia zdarma, blízkost kultury a jazyka, nízká kriminalita nebo třeba nepoškozené životní prostředí. Dalším důležitým faktorem, který hraje zásadní roli v rozhodování, jsou přátelé a známí, popřípadě jejich zkušenosti s životem v České republice, o které se následně podělili dále. Pojd'me se tedy podívat na výpovědi našich respondentů a zjistit, zdali se shodují s informacemi, které jsou uvedeny v teoretické části této bakalářské práce.

Serjóža popisuje důvod přestěhování se do České republiky následovně: „*Akorát o stěhování jsem přemýšlel už dlouho, dávno a dycky měl takový jako sen se přestěhovat buď do Spojených států nebo do Evropy, ale neměl jako cíl přímo Českou republiku a akorát předtím jak jsem skončil svoje studium v Rusku, já jsem kontaktoval jednoho mojeho známého, který už dávno bydlí v České republice a já akorát povídal mu o tom, že třeba chtěl bych prostě někam jet a on mi řekl a nechceš zkusit třeba ČR? A já řekl - no jo a proč ne vlastně. Prostě já dycky směřoval někam do Ameriky a prostě nepřemýšlel nad třeba ČR, Německem. Takže spíš na doporučení. A já se pak podíval, co v ČR je a jak to tam vypadá a*

řekl jsem si, jo jedu tam prostě. I cenově mně to vyhovovalo. Aji podle kultury, není tak daleko od nás, aji klimat, hlavně, že tu byl klimat lepší než u nás zase, že když u nás nějakých -30, -40 stupňů, jo prostě tady něco jiného. No tak asi byla taková motivace, že klimat, architektura a prostě si chtěl zkusit něco jiného. Asi toto mě tlačilo prostě odejít“. Z výpovědi je patrné, že respondent o změně přemýšlel již delší dobu, ale právě k volbě České republiky mu dopomohl jeho přítel, který zde žije. Dalším stěžejním bodem, který vedl k přestěhování se do České republiky bylo přesvědčení o podobnosti kultury, relativní blízkost od Ruska, finanční dostupnost a mírné klima oproti místu původního bydliště dotazovaného. Další z respondentů **Valerie** přemýšlela stejně jako Serjóža, že odjede do zahraničí, ale Česká republika nebyla její první volbou. K důvodu, proč si zvolila právě Českou republiku se Valerie vyjádřila takto: „No tak sem po škole se rozhodla, že nepůjdu na univerzitu v Rusku a chci zkusit něco jiného. Chci cestovat. A tak to bylo moc populární nějaké ty vzdělání mimo Rusko a tak jsem se přihlásila na jazykové kurzy. Já jsem chtěla do Dánska nebo Belgie, no pak se rozhodla, že no já se učila francouzsky, ale pak mě lákalo to, že čeština je moc podobná a chtěla se ji naučit. Máme pády podobné a tak jako. Není to žádná arabština, za rok se naučíš a všichni říkají, co tady už jsou, jo jo v pohodě, naučíš se. Ale pak jsem zjistila, že za rok nenaučíš dobře, aby studovala na univerzitě, no tak tak. Je to tady levné oproti Belgie.“ Z odpovědi můžeme zaznamenat podobné důvody, jako u výše zmíněného Serjóžy. K rozhodnutí o volbě České republiky byla hlavním důvodem výběru opět podobnost jazyka a také cenová dostupnost. V případě **Iriiny** však hlavní roli hrálo vzdělání a oproti předešlým dvěma respondentům měla ve svém výběru jasno. Navíc se jí dostává podpory ze strany rodičů, kteří jsou jí velikou oporou. Irina tedy na otázku: Proč sis zvolila právě Českou republiku? odpověděla: „No měli jsme nabídku. No byla jsem na konci střední školy a přijeli k nám z Prahy zprostředkovatelé jazykových kurzů a říkali, no představili nám letní tábor a pak ještě řekli, že je ještě taková možnost studovat tady v Česku, jako v prvním roce studuješ český jazyk, pak jdeš na druhý ročník univerzity a je to zdarma. No jsme s rodičema přemýšleli, že je to dobrá varianta, je to dobrá šance dostat vzdělání v Evropě, víš. Tak proto.,,

Podobně jako Irina je na tom i další z dotazovaných **Polina**, která si Českou republiku zvolila za účelem kvalitnějšího studia a získání evropského diplomu, který je dle jejích slov mnohem kvalitnější než ten ruský a má i větší váhu. Navíc opět můžeme zaznamenat stejné stěžejní body jako u ostatních dotazovaných a to sice, že velkou roli při výběru hrála jazyková dostupnost, dobrá životní úroveň, finanční dostupnost a také známí, kteří zde žijí.

Sergej zase v naší republice viděl možnost kvalitnějšího profesního uplatnění a zlepšení kvality života. Ke své volbě se vyjádřil stručně, ale jasně: „*Rozhodl jsem se jet do Česka, protože je to blízko, jsou tady možnosti pracovat, vydělávat, celkově se realizovat.*“

Z odpovědí tedy vyplývá, že nejdůležitějším prvkem pro výběr České republiky je blízkost jazyka a kultury, finanční dostupnost, ale třeba také dobrá životní úroveň, kvalitní vzdělání a více možností pro seberealizaci. V tomto případě se tedy shodují výpovědi s informacemi, které jsme čerpali z odborné literatury.

5.2 Začátky v České republice

Kategorie, která nese název začátky v České republice se zaměřuje především na složité situace, ve kterých se respondenti po svém příjezdu, ale i během svého pobytu v České republice, ocitli. Popisuje nám, co je pro dotazované vůbec nejtěžší z hlediska začlenění se do české společnosti a s jakými problémy se během integrace potýkali či stále potýkají.

Kódy zvolené pro druhou kategorii jsou následující: mentalita, jazyk, strach z neznáma, akcent

I přes přesvědčení mnohých dotazovaných o podobnosti českého a ruského jazyka dělala skoro všem největší problém právě jazyková bariéra a nemožnost se zpočátku pobytu v České republice domluvit. Dalším problémem, který se stal pro mnohé překážkou v úspěšné integraci do většinové společnosti byla přítomnost ruského akcentu, stydlivost a neznalost české mentality. Někteří tak měli vůbec problém navázat kontakt s Čechy, jelikož nevěděli, o čem s nimi komunikovat nebo se báli, že si nebudou navzájem rozumět. A právě zkušenost s neporozuměním a zároveň největší problém se stydlivostí měla a stále má **Irina**, která říká: „*no já mám takový problém, že nevím o čem mluvit jako v češtině. Mám takový problém uvnitř, že já řeknu jak se mám, co dělám a odkud jsem, všechno. Mám prostě blok a nevím proč je to tak. Jako když mluvím v ruštině, tak určitě vždycky mluvím, v češtině bohužel mám takovou problému a nevím co s tím dělat. Například budu třeba rozumět a odpovídat pomalu a už nebude zajímavé se mnou mluvit, víš. Víš co myslím? Teď jsem měla, dodělala jsem státnice, měla jsem problém, že dostala jsem otázku a chtěla tu otázku, protože jsem to věděla a myslela, že jestli ji dostanu, tak určitě něco řeknu. Přišla, se zeptali a já uplně eeee, do toho stres a nic. Do toho prostě v hlavě jsem se bála, že řeknu něco špatnýho a bylo.* Pro **Valerii** bylo kromě jazykové bariéry těžké i to, že do České republiky přijela, když jí bylo pouhých osmnáct let a najednou se o sebe musela

začít starat sama a byla nucena se rychle osamostatnit. Navíc nebyl ani nikdo, kdo by jí byl v začátcích oporou a v cizím prostředí jí pomohl. Počáteční období pro ni bylo tedy velice obtížné. V případě **Poliny** byl největším problémem opět český jazyk a jeho nedostatečná znalost. Ke svým začátkům v Česku se vyjadřuje následovně: „*No největší problém pro mě byl s jazykem, řešila jsem nějaké dokumenty a musela jsem jít na poštu a udělat něco, nepamatuji si co, ale musela jsem mluvit česky. Přišla jsem a říkám, koukejte tady mám vysvědčení, prosím vás zkopírovat a potvrdit a musela jsem to říct česky, ale když v Česku teprve 4 týdny, tak je to těžké. Tak jsem vyndala slovníky a hledala jsem, jak přeložit ověřit a zkopírovat. Ale ta paní byla moc hodná a trpělivá, koukala na mě a říkala, můžete nespěchat. To byl šok. Tak velký šok. A prostě najednou se cítíš, že nemáš sílu s tím něco udělat, prostě neznáš jazyk, ale musíš komunikovat. Další šok bylo i chování. Třeba vy to máte normální, že můžete smrkat nahlas a všude. To byl pro mě šok. Protože u nás, když to někdo si potřebuje vysmrkat, tak odejde někam vedle a potichu to udělá, ale tady se to dělá všude, v metru, na zastávce, v restauraci...všude. Ale teď jsem si na to zvykla a dělám to taky. A když jsem ještě byla na koleji, vedle byla zastávka tramvají, takže jednou jsme seděli večer, bavili jsme se a měli jsme otevřené okno, protože ještě bylo teplo docela a najednou slyším, jak někdo smrká...a říkám, ty vole, co to bylo, koukáme a vidíme na zastávce člověka a my jsme bydleli v šestém patře a slyšeli jsme člověka, který byl na zastávce naproti a slyšeli jsme to, celá ulice. To bylo vtipné.“ **Serjóža** kromě problémů s komunikací v začátcích jeho pobytu v České republice ještě dále doplňuje: „*Problém nebyl jen ten jazyk, ale i ta mentalita a pochopit ten humor, protože já mám třeba úplně jiný druh humoru a když pak jsme seděli v hospodě s kamarádama, tak to byl chvíli problém.*“ Pro **Sergeje** pak bylo nejtěžší donutit se mluvit v obchodech, vlacích a vůbec při setkání s lidmi, se kterými se potkával náhodně na ulici či v práci. Jinak to dle jeho slov bylo docela v pohodě.*

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v začátcích respondentům dělala největší problém právě jazyková bariéra, na čemž se shodli všichni z dotazovaných. Dále některým chvíli trvalo pochopit zvyklosti a mentalitu Čechů, na což si ale časem přivykli.

5.3 Adaptační fáze

Tato kategorie nám odpoví na otázku, jak dlouho trvalo jednotlivým respondentům přivyknout si na nové prostředí a životní styl.

Kódy zvolené pro tuto kategorii jsou následovné: podobnost kultur, proces učení

V této kategorii se zaměřujeme na adaptační fázi každého z dotazovaných a na časové rozmezí, které bylo potřeba k přivyknutí si k životu v cizí zemi. U každého se samozřejmě doba adaptace liší v závislosti na povaze člověka, rychlosti učení se, přizpůsobivosti atp. Z našich respondentů se asi nejrychleji začlenil **Sergej**, který říká, že: „*já jsem člověk celkem přizpůsobivý, díky tomu lehko se zapojuji a snadno akceptuji zavedenou ve společnosti kulturu. Vlastně v případě Česka bych řekla, že ani na nic nemusel jsem si zvykat. Akorát na to, že mám teď větší možnosti, že mě tady mají rádi a že nemusím se každý den zlobit, na něco nadávat a můžu věnovat své síly tomu, čemu chci – učení a práci.*“ Sebevětší problémy s adaptací nezaznamenal ani **Serjóža**. Sice říká, že si stále zvyká, a i po těch pěti letech, co zde žije ho stejně pořád něco nového překvapuje, ale na druhou stranu mu trvalo navázat první kontakt s Čechy asi po týdnu. **Polina** si naopak zvykala několik měsíců, stejně jako **Valerie**. Asi nejdéle si přivyknout na nové prostředí trvalo **Irině**, která odpověděla takto: „*No, jsem zvykla si asi za rok.*“

Zde můžeme zaznamenat, že proces, během kterého si daný jedinec zvyká na život a pravidla v nové společnosti se člověk od člověka liší. Někdy může trvat několik dní, u jiných případů několik měsíců až let.

5.4 Jazykové kompetence

Tato kategorie nás seznamuje s úrovní znalostí českého jazyka respondentů a zjišťuje, kde se český jazyk učili, popřípadě zdali někdo český jazyk znal již před příjezdem do České republiky.

Kódy zvolené pro čtvrtou kategorii jsou následující: kurzy, komunikace, gramatika, porozumění

Sergej se ke svým jazykovým znalostem v češtině vyjádřil takto: „*Uměl jsem jen základ, podle online testování jsem měl úroveň A2, podle komunikaci s Čechy prý taky. Po příjezdu z prvního vydělaného platu jsem si objednal jazykovou výuku, chodím na individuální lekce, takže mám to už mnohem lepší. Mluvím zatím výjimečně, všechno ale rozumím v běžné komunikaci. Chybí mi jen znalost specifické terminologie a sprostot.*“ **Serjóža** chodil také na kurzy českého jazyka, kde se naučil gramatiku a používat časy. Komunikovat se ale naučil spíše přes své známé a kamarády a sám dodává, že velikou roli v jeho případě hrála i jeho společenská a přátelská povaha, která ho donutila naučit se mluvit česky o to rychle-

ji. V tomto ohledu se naprosto liší od další z dotazovaných **Irina**, která se český jazyk učila ještě před příjezdem do České republiky a posléze během jejího studia na vysoké škole, ale stále má problém v komunikaci s česky mluvícími právě kvůli její stydlivosti. Sama říká, že potřebuje více praxe v mluvení, jen neví, jak toho dosáhnout skrze její blok, který právě při komunikaci s Čechy má. **Valerie** také navštěvovala kurzy českého jazyka, ale i přesto jí dělá čeština stále problém ve studiu. Sama říká, že: „*Protože ta čeština, já když přišla na vysokou, pro mě to byl fakt šok. Já nebyla připravena na takovou tu odbornou. Není to prostě rozhovorová čeština, kterou jsem uměla z kurzů. Proto možná opakuju ročník. Ekonomie, tomu prostě nerozumím těm slovům. Definice si musím úplně přeložit a to trvá tak dlouho, že jeden semestr, to prostě fakt nedáš.*“ Poslední z dotazovaných **Polina** má státní zkoušku z českého jazyka na úrovni B2 a ve škole je dokonce součástí skupiny, která požaduje znalosti na úrovni C1. Sama ale říká, že i přes svou relativně vysokou úroveň znalostí českého jazyka dodnes pocítuje určitou jazykovou bariéru.

5.5 Kde domov můj?

Tato kategorie se týká plánů dotazovaných ohledně jejich setrvání v České republice, popřípadě zdali některý z respondentů uvažuje nad tím, že by se v budoucnosti vrátil zpátky do Ruska. Dále se zabýváme otázkou, jestli se zde naši respondenti cítí jako doma a nebo mají stále pocit odlišnosti.

Kódy zvolené pro pátou kategorii jsou následující: změna, nový domov, nepochopení, Evropa

Jak už jsme výše zmínili, tato kategorie nám má zodpovědět plány našich respondentů do budoucna ve vztahu k České republice a setrvání v ní, ale také odpovídá na otázky, zdali se zde naši respondenti cítí jako doma či nikoliv. V tom, že se do Ruska rozhodně nikdy nebude chtít vrátit, má jasno **Serjóža**, který na otázku, zdali se chce někdy do Ruska vrátit odpověděl takto: „*Ne nechcu, v žádném případě. Nikdy. Prostě cítím se tady jako doma a prostě když tam přijedu já už mám trošku jiné myšlení a pohled na ten život a když prostě se potkávám s těma starýma kamarádama, tak už si nemáme moc co říct. Oni začínají mi něco vyprávět a já prostě říkám, proč ty to vůbec řešíš a k čemu to potřebuješ? To ti za to nestojí.*“ Naprosto stejné stanovisko zaujímá i **Sergej**, který ještě navíc dodává: „*Kdyby to se povedlo s povolením a papíry, tak bych nikdy se nevrátil, ani na dovolenou. Spíš pozvu svoje příbuzné mě navštívit, než abych jel já tam.*“ V tomto názoru setrváme i v případě

Poliny a Iriny, které v tomto případě zaujímají jasné stanovisko a to takové, že do Ruska zpátky nechtějí, spíše pokud by měly na výběr, tak se podívat dále po Evropě. V České republice jsou ale spokojené a rychle si zvykly na úroveň a styl života na „západě“, proto nemají potřebu vracet se zpátky. Nic jim zde nechybí a mají zde více možností pro svou seberealizaci. Pouze **Valerie**, ze všech dotazovaných, zaujímá ne tak radikální a jasné stanovisko. Sama říká, že: *„No do Ruska já, do Irkutsku já fakt nechci, ale když tady budou nějaký problémy s doklady, tak možná vrátím se do Petrohradu nebo do Moskvy. Ale kdyby nebyly problémy, tak bych zůstala tady.“* Jako jediná z respondentů by si tedy uměla v případě problémů v České republice umět představit vrátit se zpátky do Ruska, avšak nikoliv do města, ze kterého pochází, ale pouze do Petrohradu nebo Moskvy, kde by se jí naskytlo mnohem více možností.

Co tedy z následujícího zjištění plyne? Téměř všichni z dotazovaných po příjezdu do České republiky mají v plánu zde i nadále zůstat a nepřemýšlí nad tím, že by se někdy vrátili zpátky domů. Pouze jedna z respondentek by si nejspíše zvládla zvyknout opět zpátky v Rusku, avšak pouze v případě, že by ji okolnosti donutily k tomu odjet zpátky domů. Toto zjištění opět potvrzuje, že ruská menšina v České republice má i do budoucna tendenci narůstat a málokdo z příjíždějících vidí svůj pobyt v naší zemi jen jako krátkodobou záležitost.

Nyní se zaměříme na informace, které se vztahují k pocitům dotazovaných v oblasti ztožnění se s Českou republikou a přijmutí České republiky za svůj domov a popřípadě nám zodpoví otázky na to, proč se zde někteří ještě stále cítí jako cizinci a nesví.

V případě **Serjóžy** můžeme hovořit o úspěšné integraci. K tomu, zdali se zde cítí jako doma se vyjadřuje následovně: *„Jo já se tady cítím být jako doma. Normálně tady mám všechno, co potřebuju. Kamarády, práci, školu. Skoro všechno, co člověka potřebuje, mám tady. Jenom rodiče jsou v Rusku. Ale člověk nemusí bydlet s nimi, když chceš, oni můžou přijet.“* Stejně odpověděl i **Sergej**, který ačkoliv přijel do České republiky teprve nedávno říká, že se zde také cítí jako doma a že mu zde nic nechybí. V případě **Iriny** můžeme hovořit také o tom, že se úspěšně adaptovala a přizpůsobila se zdejšímu životu. Její odpověď zní takto: *„Už se cítím jako doma, ale mám takový pocit, že, jak to říct... baví tady mě žít/bydlet a už sem jako doma a k rodičům jedu už jen jako na návštěvu. Ale když například mluvím s Čěši, tak cítím že nejsem jako Čěška. Vím, že jsem cizinka.“* Pouze v případě Valerie a Poliny jsme se setkali s odpovědí, že se necítí být jako doma, že si stále zvykají a cítí, že jsou prostě cizinky a na některé věci si stále nemůžou zvyknout. Tak například Po-

lina říká: „*ne necítím se tady jako doma, prostě cítím, že jsem v cizím prostředí. Doma je doma.*“

5.6 Co se mi na České republice líbí/nelíbí?

Tato kategorie je zaměřena na informace, které nám byly našimi respondenty poskytnuty ve vztahu k České republice, a především nám poskytnou odpovědi na to, proč je pro mnohé Rusy Česká republika tak atraktivní. Co se tedy Rusům v naší zemi líbí ve srovnání s Ruskem více a nebo naopak méně?

Kódy zvolené pro šestou kategorii jsou následující: jednoduchost, stabilita, uzavřenost, dvojí tvář, životní styl

Dle **Sergeje** mu Česká republika poskytla možnost opět začít žít a realizovat se ve své kariéře. Po příjezdu měl pocit, jako kdyby se ocitl v jiném světě. Říkal, že lidé si ho tady více váží a umí ocenit práci, kterou odvádí. **Irina** zase říká, že: „*Tak no, já myslím, tady mně líbí všechno a udivuje mě tady celý váš život. Líbí se mi, že tady... například když jsem tady přijela, tak vy tady třídíte odpad a šetříte životní prostředí. U nás to tam tak nedělají, bohužel. Ale v prvním roce, když jsem přijela tady, tak to taky ještě nedělala, ale teď už dělám, už jsem zvykla na to. Líbí se mi tady ten systém dopravy, že tady všechno včas, my můžeme v Rusku vyjít z domu a čekat na autobus 20 minut, 40 minut nebo hodinu. Ještě mám ráda že jako projezd/jízdenka je tady prostě na všechno. Na tramvaj, autobus, na metro. U nás je to moc drahý a všechno zvlášť. No prostě jako opravdu život mně tady líbí víc a nenapadají mě snad žádné mínusy, které bych, no prostě co by bylo v Rusku lepší.* **Polina** se zase svěřila s tím, že má pocit, že tady mají lidé více prostoru pro to, co chtějí dělat. A jak sama říká: „*Občas lidé mohou dělat zvláštní věci, ale ostatní reagují normálně, jsou tolerantní.* Co se jí však příliš nelíbí je to, že má pocit, že jsou Češi příliš uzavření a není snadné s nimi komunikovat. Další, kdo se podělil o svůj pohled na Českou republiku byl Serjóža, který se vyjádřil následovně: „*Co se mi líbí tady, takže se mi líbí tady, že všechno je tady takové prosté, jednodušší a tady je prostě fakt všechno jednodušší než u nás. Máte ekonomickou stabilitu, prostě víš, co bude zítra, u nás to takto nefunguje. No dál, klimat, to je pro mě hlavní otázka. Co dál, ten studium on je prostě úplně jiný než u nás, je tady komfort, máš tady prostě všechno, máš tady počítače, knihovnu a u nás to skoro není. Takže cítím už prostě ten rozdíl aji v technologické části, že je všechno tak rozdílné,*

ten rozvoj cítíš, i ten vlastní. Ta seberealizace je jednodušší. Ale vy to vnímáte tak, že je to normální, ale protože v tom žijete. U nás prostě na všechno milion kartiček a tak, však víš, si tam žila. Ale zase takové věci třeba, že je tady levnější cestování, potraviny. Ekonomická část v ČR se mi líbí moc. Všechno, co tam měli v Rusku, se mi nelíbí, ani ta mentalita lidí se mi nelíbí, někdy nevíš prostě komu máš věřit a komu ne. Tak to je asi všechno, nic takového negativního už mě nenapadá. No a v ČR se mi nelíbí chování, že spousta lidí tady jsou závistiví a že si neváží kamarádství. No prostě, že závidí všem ty lidi. A prostě oni se budou usmívat a tak, takoví trošku falešní. Aji slyšel, že spoustu lidí v Americe se tak chová, že je to tam stejné. A když přijdeš v Rusku, tak ty vidíš, že je ten člověk na tebe nasraný a nebo ne. Tady je to těžké rozpoznat.“ Poslední z dotazovaných **Valerie** se jako jediná zaměřila spíše na negativní stránky Česka, které zde za svůj pobyt zaznamenala a odpověděla následovně: *„Chvilíčku. Jo už vím. No chování to asi ne, protože tady já mám spíš ruské známé, ale třeba tady musíš za všechno platit. I když třeba postavíš stánek nějaký a nebo uděláš oheň někde úplně bokem, tak musíš za všechno zaplatit. A v Rusku to takle není, uděláš si oheň, kde chceš a každému je to jedno a nikdo to neřeší. No jinak těžko říct, protože v Rusku jsem svůj člověk, mám tam zdravotní pojištění a tak a tady to ne, musím všechno zaplatit. Bydlím už skoro pět let a furt jsem taková tady cizinka furt.“*

O čem nám tedy tato kategorie vypovídá? Většina z respondentů je s životem v Česku poměrně spokojena a spíše než negativní stránku života u nás, vidí klady, které jim změna prostředí a přestěhování se do České republiky přinesla. Ať už to je větší svoboda, více možností, seberealizace nebo přístup k přírodě a životnímu prostředí. Jako negativní aspekt byl zaznamenán pouze uzavřenější přístup Čechů ve vztahu k cizincům a nespokojenost s faktem, že se zde musí dle slov jedné z dotazovaných za všechno platit.

5.7 Přátelské vazby

Tato kategorie se zaměřuje na společenskou otázku života Rusů v České republice, s kým upřednostňují trávit svůj volný čas a s kým se ve svém volném čase raději setkávají.

Kódy zvolené pro sedmou kategorii jsou následující: skupinky, uzavřenost, nepochopení, snaha o navázání kontaktu

V případě **Serjóžy** probíhá interakce s Rusy i Čechy zhruba na stejné rovině. Tím, že má v České republice práci a studuje zde vysokou školu si našel spoustu známých a přátel i

mezi majoritní společností, přitom ale samozřejmě udržuje vztahy i se svými ruskými kamarády, kteří zde žijí a pracují. Na otázku, s kým upřednostňuje trávit svůj volný čas odpověděl takto: *„Ve skutečnosti já nějaký osoby Čechy prostě co fakt jako ne, že si jako moc nerozumíme, oni si myslí, že k sobě máme blízko, ale nemáme, protože ve skutečnosti jsme úplně jiní lidi no. Ale tak tím, že já jsem tak integrovaný, že já nejsem už ani Rus, ale ani Čech. Spíš já takový člověk světa. Setkávám se i s Rusy i s Čechy, moc to neřeším.“* Další z našich dotazovaných **Polina** se ráda setkává s ostatními cizinci, kteří v České republice žijí, ať už se jedná o Ukrajince nebo studenty z Kazachstánu či Ruska. Svůj volný čas ale tráví i s Čechy, mezi kterými si našla také pár přátel. Častěji však svůj volný čas tráví s rusko-jazyčnými přáteli, což vysvětluje následovně: *„Češi jsou uzavření, nechtějí se moc bavit. Tam, kde studuji já. U ostatních mých kamarádů není problém. Možná se to změní, možná ne, ale já doufám, že jo. Měla jsem s tím problém, hodně mě to trápilo, že prostě nemůžu do toho kolektivu jakoby se zapojit. No a s kluky to jde ale líp, protože to jsou kluci. Ti jsou víc kamarádští. Seznámila jsem se po měsíci studia s Čechem, byl tichý, moc se nebavil a pak jsme se začali bavit. Ptala jsem se ho, proč neseznámil se s někým a on mi říkal, no to víš, za semestr možná půlku lidí už neuvidím, tak proč bych se seznamoval.“* V případě Poliny tedy vidíme určitou snahu najít si přátele i mezi majoritní společností, což dle jejích zkušeností však není snadný úkol, jelikož je mnohdy velice obtížné navázat s Čechy komunikaci a vztah. **Sergej** se ve svém volném čase zase snaží více setkávat s Čechy, avšak oproti ostatním imigrantům, kteří se přistěhovali do města Most za práci, tvoří spíše výjimku. Dokonce má na postoj Čechů k cizincům opačný názor než Polina a naopak tvrdí, že mu přijdou více otevřenější než právě například ostatní imigranti, se kterými se během práce a na ubytovně setkává. Tento fakt je ale zřejmě zapříčiněn tím, že v případě Poliny se jedná o komunitu vysokoškolských studentů, kteří se navzájem znají a tráví společně spoustu času, kdežto Sergej přijel do České republiky za práci, sám a ocitl se ve městě, kde ruská komunita není až tak početná jako například v Praze. Sergej je tedy každodenně více v kontaktu s českou populací než s cizinci, a navíc má i on sám snahu rychle se včlenit do kolektivu a zapadnout do české společnosti. Další z dotazovaných **Irina** se k následující otázce vyjádřila takto: *„S Rusama se setkávám víc. Například v univerzitě jsme byli rozdělení Češi a Rusy, nevím proč, je to prostě tak. Já sem s někým se snažila mluvit, ale mluvili jsme jenom o škole, o zkouškách a tak a opravdu jsme tam měli málo lidí, který by chtěli s náma mluvit, nebo se mnou, já nevím. Ale opravdu chtěli málo mluvit, já se musela snažit nějak. Myslím, že jazyková bariéra je velký problém. Já*

nevím, jestli mluvím potichu, ale oni mi prostě nerozumí všichni skoro.“ Podobnou zkušenost má i **Valerie**, která říká: *“No jednou za rok půjdeme se spolužákama na víno, naproti univerzity, tam je nějaká hospoda, ale to je max. A jinak no oni se rozdělili do české skupiny a my do ruský. Spíš voni se baví o něčem svém. Možná oni nechtějí se bavit s náma, možná my nechceme, i když mluvíme česky.*“

Všechny respondentky, které studují v České republice vysokou školou v Praze nebo Brně mají zkušenosti prakticky obdobné. Na univerzitách dochází k rozdělení studentů na skupinky Rusů a Čechů a mnohdy je velice těžké zapadnout právě do českého kolektivu. Naopak ale v případě Sergeje z Mostu, který pracuje jako lékař v nemocnici, nedochází k větším problémům v interakci s českou veřejností, a naopak z jeho výpovědi plyne, že pokud má člověk, i když cizinec, zájem se bavit a komunikovat, nevidí problém v navázání komunikace právě s majoritní společností a jejím přístupem k cizincům. Sergej ze Zlína také neuvádí žádné větší problémy s navazováním přátelství s Čechy a ve svém volném čase se setkává i s Rusy, i s Čechy.

5.8 Češi a jejich postoj k Rusům

V této kategorii jsme se zaměřili na zjištění názoru našich respondentů, jak na ně právě působí Češi ve vztahu k Rusům a zdali mají pocit, že přetrvává tendence stále škatulkovat všechny do jednoho pytle. Dále se budeme zabývat otázkou, zdali dochází k tendencím rozlišovat mezi migranty ze západu a východu a jestli zažil některý z dotazovaných negativní zkušenost či diskriminaci ze strany české veřejnosti.

Pro tuto kategorii byly zvoleny následující kódy: starší generace, historie, Karlovy Vary, případ od případu

Nejprve se zaměříme na zážitky našich respondentů s Čechy a jejich postojem k nim. **Serjóža** se právě k otázce, jaké byly reakce Čechů, když zjistili, že je z Ruska, vyjádřil následovně: *„Většinou úplně v pohodě. Jako když chodím ve škole, tak úplně v klidu. Spíš všichni takoví nadšení a wow, co tady děláš? A tak. To samé třeba v hospodě. Ale je to tak, že nás všude vnímají úplně jinak. Když já byl v Karlových Varech, tak tam žije část takových Rusů, co se chovají špatně, takže ti Češi na ně koukají jako že Rusáci. Přijdou do obchodu a vidí, že prodavačka je Česka a oni na ni mluví rusky a diví se, že jako nerozumí.*

Nebo i v Praze je to vnímání jiné. Někde prostě špatně a někde ne. Půlka dobrý, půlka ne.“ **Polina** se zase ke svým zkušenostem vyjádřila takto: *„Třeba občas ti starší lidi oni na akcent reagují trochu jinak a s nedůvěrou. Oni si pamatují komunisty a Stalina a všech těch lidí a to ovlivňuje ten vztah. Jinak ve škole třeba bez problémů. Jednou jsem dělala zkoušku a profesorka byla chápavá. A třeba profesor chemie, on je taky starý, ale moc fajn a on mi říkal..no víte co, jak dlouho tady studujete? A jak dlouho tady bydlíte? Hmm dobrý... podíval se do indexu a pak řekl, víte co, já vám přidám jeden bod, vy to máte složitější než ostatní studenti.“* **Irina** zaznamenala stejně jako Polina rozdíly v chování a přístupu u generace mladší a starší. Říká, že: *„No někdy někdo se mnou někdo prostě nechtěl se bavit..jako odpovídali na moje otázky, ale neptali se mě už na nic nazpátek. Šlo vidět, že nechtějí se bavit moc. Určitě to ale záleží na člověku, ale s mladší generací je to lepší a jde to snáz, protože oni už tolik tu historii neřeší. Ale ta starší generace, někdo na nás kouká jako ty vole co, zase oni. Ale já mám na to takový názor, že to bylo už moc dávno a jako my s tím nemáme nic společného. Jsme ještě v té době ani neexistovali.“* **Valerie** se zase setkala s negativními ohlasy v Liberci, ve kterém studovala jazykovou školu. Tento zážitek popisuje následovně: *„Jsme byly s kámoškou a šly jsme po ulici a mluvily rusky, a ještě nahlas, a to byla doba, kdy byly problémy s Krymem. A Rusové jsou fakt pro všechny Čechy, no oni nás ještě asi víc nesnášeli s tím Krymem. No a my jsme šly a mluvily rusky a prostě takové pohledy škaredé nebo fráze, zase ty debilové Rusáci, a tak no.*

V případě, zdali mají respondenti pocit, že Češi mají tendenci rozlišovat mezi cizinci ze západu a východu se všichni z dotazovaných shodli, že rozhodně ano. Například **Sergej** dostal na tuto otázku odpověď přímo od jedné ze sestřiček nemocnice, ve které pracuje. *„No po 4 měsících spolupráce a povídání si se mi jedna sestřička přiznala, že podle ní Češi většinou jsou netolerantní a chovají se k lidem podle stereotypu. Takže nějaký rozdíl v chování k imigrantům ze západu, východu, střední Asii a dál je, možná, že lidi ze západu jsou víc populární, k nim někdo víc přátelský. Ale jsem to nepoznal podle něčeho, mi to fakt řekli, když jsem vyprávěl, jaké všichni jsou hodní a přátelští.“* **Serjóža** zase na otázku, zdali Češi rozlišují mezi migranty z východu a západu odpověděl takto: *„Jo asi jo, asi to tak fakt funguje a rozlišují. Je to tak. Já to vidím tak. Dám takový příklad. Když třeba vidíš nějaký film třeba o Anglii nebo tak, vidíš tam pěkné obrázky, jak je tam pěkně, jak jsou hezky oblečení a tebe to tam táhne a říkáš si, jo tam je to super a táhne tě to tam, ale ve skutečnosti, když vidíš ty lidi, tak tvůj mozek, když to má v hlavě, tak to je ta rovina těch lidí, se kterými chceš být, ale ve skutečnosti to tak není. Rusko je prezentováno, že zase*

tam všechno špatně a tak.“ V případě zbylých respondentů byly odpovědi obdobné, všichni jsou toho názoru, že určité tendence v rozlišování původu cizinců zde jsou.

5.9 Doporučení a návrhy

Poslední kategorie s názvem doporučení a návrhy se soustřeďuje na odpovědi dotazovaných, kteří díky svým zkušenostem se životem v České republice poskytují zpětnou vazbu a sdělují své názory na to, co jim v úspěšné integraci do české společnosti pomohlo a co by jim popřípadě integraci usnadnilo.

Kódy zvolené pro poslední kategorii: přizpůsobení se, respektuj pravidla, jazykové kurzy, přístup Čechů

Jelikož je velice důležité znát názory těch, kterých se integrace týká, během výzkumu byl dán respondentům prostor k tomu, aby se mohli vyjádřit právě k tomu, co by jim se začleněním do české společnosti pomohlo a také nám měli možnost sdělit, co považují za nedostatky a co jim ztěžovala úspěšně se integrovat.

Serjóža měl štěstí, že v České republice ještě před jeho příjezdem znal několik svých přátel z Ruska, kteří mu po příjezdu byli velikou oporou a pomáhali mu se vším potřebným. V případě jazykové bariéry mu pomohly kurzy českého jazyka a jeho čeští přátelé, kteří s ním ochotně konverzovali a pomáhali mu se rozmluvit. **Polina** zase třeba doporučuje kurzy pro cizinci, které blíže popisuje následovně: *„Je to organizace, to jsou soukromé kurzy a jsou fakt dobří. Jako oni ti všechno zařídí, pomůžou ti s dokumenty, ubytováním, můžeš se pořád ptát na něco. Jako ta škola byla taková velká rodina. Můžeš prostě přijít, zeptat se a oni ti prostě pomůžou. Když jsme absolvovali kurz, oni říkali, že se můžeme kdykoliv obracet a s čímkoliv. Kromě toho ještě dodává: „A prostě důležité je chtít se integrovat a chápat ty lidi, kteří tady žijí. Oni mají svou kulturu a zvyky, ty jsi tady host. A ty to musíš tolerovat, zvyknout si. Ty si prostě host, migrant. Uč se pravidla, zákony a neměj problém s dokumenty a pak to půjde. Ale třeba dotazníky jsou všechny v češtině, což je problém, protože přijedeš a neznáš jazyk, ale je vždycky někdo, kdo ti pomůže vyplnit a překládá. A to fakt pomáhá a to je velká podpora.“* **Irina** zase na to, co by jí pomohlo s integrací odpověděla takto: *„No, firmy nebo společnosti, které pomohou cizincům, ale takového člověka, který bude vůbec toho cizince v průběhu celého roku provádět a opravdu*

mluvit s ním. Pro mě je to základní věc, která mně chybí a opravdu jenom tohle mně dělá problém. Všechno můžu udělat, ale opravdu s tímto mám problém. Jestli nějaké kluby třeba nebo já nevím, už jsou nějaké kluby. Ale mluvit, aby bylo s kým mluvit a staral se o mě v těch začátcích prostě. Taková práce s takovým kamarádem celý rok. Nevím jak pro ostatní, ale pro mě byl to problém. S těmi dokumenty měla jsem moc nervů, ale to všechno přežila, tu jazykovou bariéru nevím, jak ji přežít. A ještě nevím, jestli je problém, že nepiju pivo, možná kdybych pila pivo, tak bych se líp a rychleji seznámila a snadněji mluvila, ale já ho zkoušela a nemám ho ráda prostě no. Ale asi bych se měla naučit ho pít. Zkoušela jsem už jako různé druhy, ale nevím, jestli je to pro mě.“ Poslední z dotazovaných, **Valerie**, se vyjádřila takto: *„No já si myslím, kdyby Češi měli takovej zájem o těch cizincích, tak cizincům by to fakt pomohlo. Hodně jich má přístup, jakože prostě, vy jste cizinci a my na vás kašlem. Jo a taky mít víc nějakých českých kamarádů, což je problém. No jedinej takovej, když nějaký Čech potřebuje ruštinu, tak to pak jde. Občas půjdeme na pivo a tak, ale má zájem v ruštině, takže většinou to bývá přes jazyk, jinak ne.“*

Co tedy z výše uvedeného vyplývá? Rozhodně důležitou roli v integraci hrají organizace, které se přímo na začlenění cizinců do většinové společnosti orientují, samozřejmě také jazykové kurzy, které mnohým pomůžou s jazykem, což je vůbec nejdůležitějším prvkem k tomu, aby integrace byla úspěšná a dále je to samozřejmě vztah a přístup většinové společnosti k té menšinové, minoritní. Je tedy důležité vést naši společnost k větší otevřenosti a toleranci a blíže ji seznámit s jednotlivými charakteristikami námi zkoumané menšiny. V případě pochopení a porozumění si můžeme předpokládat i zlepšení vztahů a rychlejší a úspěšnější integraci.

6 ZÁVĚREČNÁ INTERPRETACE DAT

Ještě před samotnou interpretací zjištěných skutečností musíme podotknout, že námi provedený výzkum nelze zobecnit na celou zkoumanou populaci, a proto vycházíme pouze ze zjištění, která nám byla poskytnuta našimi respondenty.

Z výše uvedeného výzkumu tedy vyplývá, že Česká republika je pro mladou generaci Rusů stále velice atraktivní zemí, což zůstává i nadále velikým problémem Ruska, které se potýkalo a stále potýká s tzv. „únikem mozků“. To znamená, že vzdělání lidé se rozhodnout emigrovat mimo zemi svého původu díky jejich nespokojenosti se situací v zemi. Ze zjištěných údajů je patrné, že mladou generaci Rusů do České republiky láká možnost bezplatného a kvalitnějšího vzdělání a zároveň také získání evropského diplomu. Dalším lákavým faktorem je výhodná poloha České republiky, která zaručuje, že ať už se daný jedinec do budoucna rozhodne jakkoliv, dostane se relativně rychle i do ostatních zemí západní Evropy, ale také například zpátky domů, do Ruska. Velikou roli při rozhodování se, kam odjet, hraje také ekonomická stránka věci a podobnost kultury a jazyka. Co dotazovaní dále ocenili, byl ekologický přístup a chování k přírodě a životnímu prostředí nebo třeba větší prostor pro seberealizaci a možnost kariérního postupu.

Po příjezdu do České republiky se pak všichni z dotazovaných potýkali s jazykovou bariérou, což jim také způsobovalo největší problémy ve snaze o integraci do společnosti a ve snaze o navázání kontaktů s českými kolegy či spolužáky. Největším trápením v začátcích pobytu byl tedy problém s jazykem, který bývá právě imigranty z Ruska podceňován, jelikož se mnozí z nich domnívají, že si je český a ruský jazyk velice blízký, avšak po příjezdu zjistí, že určitá podobnost mezi našimi jazyky sice je, ale rozhodně si nejsou tak blízké, jak se spousta z nich domnívala. V tomto případě však mnohým pomohly jazykové kurzy, které navštěvovali v rámci studia nebo individuálně po pracovní době. Dalším problémem, se kterým se respondenti potýkali, byla určitá odlišnost českých a ruských zvyků, kdy asi za takový nejviditelnější je považováno smrkání na veřejnosti, které je v Rusku bráno jako projev neslušného chování. Určité rozdíly byly také zaznamenány v mentalitě a životním stylu, což však nebylo považováno až za tak velikou překážku. Spíše se jednalo o otázku zvyku a přizpůsobení se.

Dále bylo zjištěno, že nikdo z respondentů neuvažuje o odjezdu zpátky do Ruska a chtěli by v České republice setrvat a žít zde i nadále, což jen potvrzuje fakt, že v případě ruské komunity můžeme počítat s postupným nárůstem, jelikož naši zemi neberou jen jako pře-

chodnou stanici, ale vidí v ní svůj nový domov. Česká republika navíc nabízí více možností pro osobní rozvoj a kvalitnější životní úroveň.

V případě navazování vztahů s českou veřejností byl zaznamenán u některých respondentů problém, především pak ve velkých městech, kde je ruská komunita větší. Neustále se tedy setkáváme s tendencí se izolovat, ačkoliv neúmyslně. Problémem v navazování kontaktu je přítomnost ruského akcentu během řeči, pocit, že ze strany rodilých mluvčích dojde k nepochopení a strach z toho, že mezi sebou nenajdou společnou řeč. Tak či tak z výpovědí vyplynulo, že všichni z dotázaných mají zájem navazovat přátelství s Čechy a komunikovat s nimi, jelikož právě vzniklé vztahy s rodilými mluvčími jim můžou pomoci lépe pochopit českou mentalitu a zároveň si při interakci s Čechy můžou zdokonalovat český jazyk. Z výpovědí tedy vyplynulo, že mladá generace Rusů se chce začlenit, má zájem učit se náš jazyk, a dokonce by také ocenila mít více přátel ze strany většinové společnosti. O české společnosti je však známo, že patří k poměrně uzavřené a ve vztahu k ruské komunitě u některých stále převládají určité stereotypy a předsudky. Týká se to především historických událostí, ke kterým došlo v roce 1968 a právě starší generace má neustále tendenci tyto skutečnosti ruské menšině připomínat. Toto tvrzení nám potvrdilo i zjištění, že dokonce i mladá generace Rusů, kteří do České republiky přichází za prací a studiem, se čas od času stále setkává s negativními reakcemi na svou osobu, i když vlastně s tím, co se stalo, nemají nic společného. Zvláštní postavení pak zaujímá město Karlovy Vary, kde je ruská komunita opravdu početná a vyznačuje se také svou neochotou začlenit se do české společnosti, což se projevuje ve vztahu většinové společnosti právě k výše zmíněné ruské komunitě. V každém případě ze strany majority převládají spíše neutrální či pozitivní reakce a většinou se nikdo z dotazovaných nenesetkal ze strany české veřejnosti s diskriminací kvůli tomu, že jsou z Ruska nebo mluví rusky. Někteří mají dokonce zkušenosti velice pozitivní a Čechy popisují jako přátelské a nápomocné.

Za hlavní faktory při úspěšné integraci považujeme znalost jazyka, se kterým můžou pomoci jazyková centra a školy. Dalším důležitým bodem, který ovlivňuje rychlost a míru začlenění je vztah české veřejnosti k minoritám, které se na našem území nacházejí. Bylo zjištěno, že generace mladých Rusů má zájem podílet se na integraci a učit se přijmout nová pravidla a způsob života za své. K tomu jim může dopomoci právě navázání kontaktu s Čechy, kteří hrají velkou roli v pomoci během začleňování se do nové společnosti. Je však třeba mít na paměti, že proces integrace je proces dlouhodobý a závisí především na

vzájemné spolupráci majoritní společností s tou minoritní. Bez spolupráce nelze dosáhnout kvalitních výsledků a proces integrace tak nikdy nebude moci být úplným.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo především zjistit, jaké postavení z hlediska integrace zaujímá ruská národnostní menšina v České republice, konkrétněji pak mladá generace Rusů, kteří přichází především z důvodu studia a vyššího životního standardu. Práce se snaží hlouběji prozkoumat problémy, se kterými se tato menšina po svém příjezdu setkává a odpovědět nám na otázku, zdali je v tomto případě integrace úspěšná či nikoliv. Dává také prostor samotným dotazovaným, se kterými byl rozhovor realizován, zhodnotit úspěšnost integrace, popřípadě adaptace a navrhnout či doporučit způsoby, které by mohly vést k lepšímu a rychlejšímu začlenění se do české společnosti.

Z prozkoumaných materiálů je patrné, že ruská menšina v České republice zaujímá zvláštní postavení z hlediska národnostních menšin, které se u nás nacházejí. Jde především o to, že dokonce i mezi samotnou ruskou komunitou existuje diaspora a rozpory, což je spjato právě s dobou a důvodem emigrace. Tato práce se ale věnuje pouze jedné skupině, ne celku z důvodu, že mladé generaci nově přichozích Rusů není doposud věnována ze strany výzkumníků přílišná pozornost, což je škoda, jelikož právě tito lidé by do budoucna mohli České republice přispět svými znalostmi a schopnosti. Dalším faktorem, který vedl ke zkoumání právě této problematiky je fakt, že ruská komunita v České republice má tendenci neustále narůstat a většina z nich představuje ekonomicky aktivní a vzdělané obyvatelstvo. Proto je třeba této menšině věnovat zvláštní pozornost. Velikou roli v rozhodování a vůbec zaměření se právě na výše zmíněnou zkoumanou problematiku měla samotná zkušenost výzkumníka, na kterého se spousta jedinců ruské národnosti obracela a stále obrací za účelem praktikování českého jazyka a z důvodu, že mají zájem se začlenit mezi českou většinu a chtějí blíže poznat českou mentalitu a zvyky a tradice naší země. Jsou toho názoru, že pokud žijí v cizí zemi, je třeba si osvojit návyky a zvyklosti daného státu, aby se tak co nejlépe začlenili. Výzkum byl realizován ve čtyřech městech České republiky, konkrétně v hlavním městě Praze, poté v Brně, Mostě a v krajském městě Zlín. Důvodem volby více lokalit byla především snaha výzkumníka o to, aby nedošlo k omezení se pouze na jedno místo výzkumu, které by vedlo ke snížení zjišťovaných údajů. V případě větší rozmanitosti se nám naskýtá možnost blíže prozkoumat danou problematiku a porovnat rozdíly, které v procesu integrace v jednotlivých částech České republiky můžou vyvstat. V tomto případě bylo zjištěno, že integrace probíhá lépe v menších městech, kde ruská komunita není tolik početná a nedochází tedy v takové míře k tvoření izolovaných skupin. Jedinec je navíc nucen se rychleji zapojit do většinové společnosti a komunikovat tak zá-

roveň i s českou většinou. Dále bylo zjištěno, že také postoj české veřejnosti se liší od velikosti místa bydliště dotazovaných. Ve větších městech a tam, kde je ruská komunita početnější, již cizinci nevzbuzují v místních obyvatelích příliš velké emoce, jelikož jsou zvyklí na pestrost složení obyvatelstva. Naopak ve městech menších, kde imigranti tvoří jen nepatrný počet z celkového počtu obyvatelstva, je přístup lidí více otevřený a z výpovědí také vyplynulo, že spousta Čechů reaguje se zaujetím a přátelsky. Opět ovšem musíme zdůraznit, že výsledky se vztahují pouze k výzkumníkům, se kterými byl rozhovor realizován, a proto nemůžou být aplikovány na celou populaci.

Tento výzkum může posloužit pedagogům, sociálním pedagogům, ale také sociálním pracovníkům, kteří se blíže zabývají problematikou národnostních menšin a cizinců v České republice a prací s nimi. Jedná se tedy především o pracovníky organizací, které jsou zaměřeny na pomoc cizincům, ale také na oblast školství, kde dochází skrze edukaci k předávání informací a zkušeností dalším generacím, což může vést k lepšímu pochopení námi zkoumané národnosti menšiny a k větší otevřenosti vůči cizincům u českého obyvatelstva. Významnou roli hraje také samotná zkušenost s cizinci, se kterými pracujeme, jelikož se tak dokážeme blíže vcítit do jejich situace a poznat blíže jejich mentalitu. Pochopení a porozumění jsou dva stěžejní prvky, které považujeme za první kroky k úspěšné integraci. Společnost, která je vůči cizincům otevřená a nepohlíží na ně se strachem, předsudky a stereotypy, má šanci se vyvarovat sociálním konfliktům a střetům a zároveň se podílí velkou částí na úspěšné integraci a vytváří pozitivní klima pro nově příchozí. V dnešní době existuje velká škála nabídek, kde se může sociální pedagog uplatnit. My se ale zaměříme především na působení sociálního pedagoga tam, kde je jeho snaha orientována na práci s cizinci a menšinami. Hovoříme tedy především o resortu vnitra, **který umožňuje sociálnímu pedagogovi pracovat** v utečeneckých táborech, pobytových střediscích správy uprchlických zařízení nebo azylových a integračních centrech. Zde je důraz kladen především na oblast sociálního a právního poradenství, v případě integračních center lze využívat také kurzy českého jazyka či sociokulturní kurzy, kde jsou poskytovány základní informace o České republice a slouží tak k lepšímu zorientování se v začátcích pobytu cizinců v nové zemi. Další možností uplatnění sociálního pedagoga je v nestátních neziskových organizacích zaměřených na pomoc a integraci. V každém případě by práce sociálního pedagoga, popřípadě sociálního pracovníka s cizinci **neměla být opomíjena**, jelikož kvalita poskytovaných služeb a sociální práce s cizinci je závislá především na přístupu a angažovanosti jednotlivých sociálních pracovníků, ale také na jejich osobnostních předpokla-

dech, proto je důležité vědět o skupině, se kterou pracujeme co nejvíce, což nám zaručí i její lepší pochopení a budeme schopni více pomoci. Sociální pedagog **hraje v procesu integrace zásadní roli**, především pak v oblasti sociální, ve které se zaměřuje na pomoc se zajištěním bydlení, vzdělávání (poskytování kurzů českého jazyka, nabídka rekvalifikačních kurzů), poskytuje informace spojené se získáním českého občanství, jaké jsou jeho výhody a za jakých podmínek je udělováno. Mezi další služby, které jsou poskytovány řadíme poradenství nebo poskytování psychosociální podpory. V případě role sociálního pedagoga v procesu integrace do lokální společnosti se pracovník zaměřuje především na to, aby **cizinci usnadnil** navazování kontaktů s majoritní společností. Práce tedy může spočívat v tom, že jsou vyhledávány informace o volnočasových aktivitách, kterým se cizinec může věnovat, je seznámen se svými sousedy nebo je mu zprostředkován kontakt na dobrovolníka, který je nápomocný v oblasti vyřizování dokumentů a zároveň může působit jako společník pro trávení volného času a pomocník při učení se českého jazyka. Na poslední bod byl kladen z výpovědí našich respondentů největší důraz. Všichni se shodli na tom, že by uvítali člověka, který by s nimi trávil čas, pomáhal s administrativou a dokumentací a seznámil je se svými přáteli, což by vedlo k rychlejšímu přizpůsobení se a přivyknutí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bibliografické zdroje:

- [1] BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, ed. *Etnické komunity v české společnosti*. Praha: Ermat, 2006. ISBN 80-903086-7-8.
- [2] BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, ed. *Etnické komunity: elity-instituce - stát*. Praha: FHS UK, 2009. Agora (Univerzita Karlova), sv. 5. ISBN 978-80-87398-03-6.
- [3] KOPŘIVOVÁ, Anastasia. *Střediska ruského emigrantského života v Praze, 1921-1952*. Bibliografie Slovanské knihovny. ISBN 8070503785.
- [4] LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA. *Postoje k imigrantům*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2009. ISBN 978-80-7330-173-6.
- [5] MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- [6] Nečitelní cizinci: *Hard to make out foreigners: jak se (ne)píše o cizincích v českém tisku*. Praha: Multikulturní centrum, 2003. ISBN 80-239-1137-6.
- [7] PRUDKÝ, Libor. *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice: studijní text pro učitele občanské výchovy*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. ISBN 80-7204-359-5.
- [8] PUTNA, Martin C. *Rusko mimo Rusko: dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991*. Brno: Petrov, 1993. ISBN 80-85247-45-3.
- [9] PUTNA, Martin C. a Miluše ZADRAŽILOVÁ. *Rusko mimo Rusko: Dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991*. Brno: Petrov, 1994. ISBN 80-85247-53-4.
- [10] RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-023-0.
- [11] SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-49-6.
- [12] SLÁDEK, Karel. *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace*. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN 978-80-87853-12-2.

- [13] STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.
- [14] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
- [15] ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
- [16] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [17] TEJCHMANOVÁ, Světlana. *Rusko v Československu: (bílá emigrace v ČSR 1917-1939)*. Jinočany: H & H, 1993. Nové pohledy. ISBN 80-85467-57-7.
- [18] VAVREČKOVÁ, Jana a Karolína DOBIÁŠOVÁ. *Začlenění ruské komunity do většinové společnosti: EIF 2013-01*. Praha: VÚPSV, v.v.i. + FSV UK, 2015. ISBN 978-80-7416-230-5.
- [19] КОМАНДОРОВА Наталья Ивановна. *Русская Прага*. Moskva: Veče, 2009. ISBN 978-5-9533-3746-5

Internetové zdroje:

- [20] BOSSWICK, Wolfgang a Friedrich HECKMANN. *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities* [online] 2006 [cit. 2017-01-11] Dostupné z: http://www.sem-ete.gr/wp-content/uploads/2014/07/efilwc_2.pdf
- [21] Čadová. *Postoje české veřejnosti k cizincům*. [online] 2016 [cit. 2017-03-28] Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/2>
- [22] Český statistický úřad. *Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje 2004/6 – 2016/12* [online] [2017-02-19] Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27320905/c01R02_201612.pdf/4240550c-17f6-4330-b8a5-8d57d1915e6d?version=1.0
- [23] Český statistický úřad. *Cizinci v české republice* [online] 2015 [cit. 2017-03-01] Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/32912864/29002716_t1-07.pdf/bb67ea45-6a00-4df0-8b22-542d166afc09?version=1.0

- [24] DRBOHLAV, Dušan. LUPTÁK, Milan. JÁNSKÁ, Eva. BOHUSLAVOVÁ, Jaroslava. *Ruská komunita v České republice*. [online]. Praha, 1999. [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001342.pdf>
- [25] Focus Agency. *Česko-ruské vztahy*. [online] 2016 [cit. 2017-03-10] Dostupné z: <http://www.focus-agency.cz/z-nasich-vyzkumu/cesko-ruske-vztahy>
- [26] Hledamka. *Отношение чехов к русским или вообще к иностранцам*. [online] 2010 [cit. 2017-03-06] Dostupné z: <http://hledamka.com/otnoshenie-chexov-k-russkim-ili-voobshhe-k-inostrancam/>
- [27] JANÍČKO, Michal. *Pražští Rusové*. [online] 2012 [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a6965/f11/Pražští%20Rusové.pdf
- [28] Kalibánová, Konopásková, Kovářová, Příbylová, Urbanová. *Rusové v ČR*. [online] *Hospodářská a kulturní studia PEF ČZÚ, 2011*. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/kalibanova_konopaskova_kovarova_pribylova_urbanova_-_rusove_v_cr.
- [29] KOLLÁROVÁ, Darina. *Integrace kulturní*. [online] 2013 [cit. 2017-03-28] Dostupné z: http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Integrace_kulturní
- [30] KOPŘIVOVÁ, Anastasie. *Osudy ruské emigrace v Československu* [online] 2015 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>
- [31] Ministerstvo vnitra České republiky. *Analyza aktuální situace v oblasti integrace cizinců* [online] 2015 [cit. 2017-03-20] Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:IDXNVD6i1aAJ:www.mvcr.cz/migrace/soubor/analyza-aktualni-situace-v-oblasti-integrace-cizincu-pdf.aspx+%&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=opera>
- [32] Ministerstvo vnitra České republiky. *Integrace cizinců na území ČR* [online] 2017 [cit. 2017-03-20] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [33] Multikultura. *Uznávané národnostní menšiny* [online] 2015 [cit. 2017-02-13] Dostupné z: <http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=4>

- [34] Pipková, Salačová. *Ruská národnostní menšina v Čechách* [online] Hospodářská a kulturní studia PEF ČZU v Praze, 2009 [cit. 2017-03-06] Dostupné z: http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=rusove_v_zechach
- [35] Statistika a my. *Počty udělených státních občanství v ČR* [online] 02/2016 [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2016/02/pocty-udelenych-statnich-obcanstvi-v-cr/>
- [36] Uherek. *Integrace cizinců z hlediska etického a etického*. [online] 2016 [cit. 2017-03-29] Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:xeoB5tgb864J:www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/ZUherek_Integrace_cizincu.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz
- [37] Univerbook. *Проблематика интеграции российских граждан в Чешской Республике*. [online] 2016 [cit. 2017-03-28] Dostupné z: <https://univerbook.info/blog/adaptacija-v-chechii>
- [38] Иностранно. *Кого не любят чехи*. [online] 2015 [cit. 2017-03-06] Dostupné z: <http://inostranno.ru/2015/06/which-nations-czechs-hate/>
- [39] ПРАГА-прага. *Отношение чехов к русским*. [online] 2014 [cit. 2017-03-05] Dostupné z: <http://www.praga-praha.ru/otnoshenie-chexov-k-russkim/>
- [40] Пражский Экспресс. *Основные сведения о газете*. [online] 2009 [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <http://www.prague-express.cz/we>
- [41] Чехия сегодня. *Как интегрироваться в чешское общество*. [online] 2012 [cit. 2017-03-10] Dostupné z: <http://czechtoday.eu/obschestvo/kak-integrirovatsya-v-cheshskoe-obschestvo.html>
- [42] 420on - информационный портал о Чехии. *Отношения чехов и русских в ČR: почему мы им не нравимся?* [online] 2012 [cit. 2017-03-05] Dostupné z: <http://420on.cz/news/authors/29380-otnosheniya-chehov-i-russkih-v-chr-pochemu-my-im-ne-nravimsya>
- [43] 1-я транспортная. *Переезд в Чехию*. [online] 2016 [cit. 2017-02-13] Dostupné z: <http://1-trk.ru/services/auto/delivery/mezhdunarodnie-pereezdi/chehiya/>
- [44] Артек. *О журнале* [online] [cit. 2017-03-01] Dostupné z: <http://www.artek.cz/about-journal/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atp.	A tak podobně
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NKVD	Lidový komisariát vnitra (narodnyj komissariat vnutrennyh děl).
Tzv.	Takzvaně

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Rozmístění Rusů na území ČR 2-1	23
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

P1 Otázky k rozhovoru

P2 Ukázka z rozhovoru

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY K ROZHOVORU

Rozhovor probíhal většinou v rozmezí 40 – 60 minut

Ještě před samotným rozhovorem jsem získala základní informace o respondentovi jako je jméno, popřípadě přezdívka, věk a odkud z Ruska pochází, kde nyní žije a zdali studuje nebo pracuje.

Otázky:

1. Jaký byl důvod tvého příchodu do České republiky?
2. Co tě vedlo k tomu zvolit si právě Českou republiku?
3. Znal/a jsi před příchodem do České republiky český jazyk?
 - Kde ses český jazyk učil/a?
 - Co ti nejvíce pomohla zlepšit a naučit se český jazyk?
4. Jak probíhal tvůj příchod do České republiky?
 - Potýkal/a ses s problémy spojenými se získáním víz?
 - Potýkala ses s jinými problémy během tvého příchodu do České republiky?
5. Do jaké míry se cítíš být integrován/a?
 - Jaké byly největší bariéry spojené s integrací a adaptací do nového prostředí?
 - Jaké pro tebe byly začátky v České republice?
 - Měl/a jsi zpočátku pocit vyloučení nebo naopak pocit, že jsi byl/a svým okolím přijat/a?
 - Obrátil/a ses na pomoc integračních center či jiných organizací, které pomáhají s integrací?
6. Považuješ Českou republiku již za svůj domov?
 - Dokázal/a by sis představit strávit zde zbytek svého života?
 - Dokázal/a by sis představit sňatek s českým občanem?
 - Cítíš se být součástí české společnosti?
 - Co se ti na České republice ve srovnání s Ruskem líbí více a co naopak méně?

7. Jak často navštěvuješ Rusko?
 - Jaké jsou hlavní důvody tvé návštěvy Ruska?
 - Chtěla by ses někdy vrátit zpátky do Ruska?
8. Jak trávíš svůj volný čas?
 - Upřednostňuješ se stýkat spíše s Rusy nebo s Čechy?
 - S kým trávíš častěji svůj volný čas?
 - Navštěvuješ nějaké kulturní akce?
9. Pociťuješ ze strany české veřejnosti negativní postoj vůči Rusům?
 - Myslíš si, že Češi rozlišují mezi migranty/cizinci z východu a západu?
 - Jak podle tvého názoru Češi vnímají ruskou komunitu?
 - Co si myslíš o české společnosti a českých lidech?
10. Slavíš české svátky a dodržuješ české tradice?
 - Jaký ze svátků máš nejraději?
11. Shledáváš nějaké rozdíly v rodinném životě Čechů a Rusů?
 - Co si myslíš o tom, jak se Češi staví k rodinnému životu?

Doplňující otázka:

12. Je něco, co bys popřípadě chtěl/a ještě navíc doplnit či říci?

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA Z ROZHOVORU

Sergej, Zlín, student UTB, 5 let v ČR, pochází z Jekatěrinburgu

Co tě vedlo k příchodu do Česka? Jaká byla tvá motivace k tomu odjet do zahraničí?

Akorát o stěhování jsem přemýšlel už dlouho, dávno a dycky měl takový jako sen se přestěhovat buď do Spojených států nebo do Evropy, ale neměl jako cíl přímo Českou republiku a akorát předtím jak jsem skončil svoje studium v Rusku, já jsem kontaktoval jednoho mojeho známého, který už dávno bydlí v České republice akorát povídal o tom, že třeba chtěl bych prostě někam jet a on mi řekl a nechceš zkusit třeba ČR? A já řekl no jo a proč ne vlastně. Prostě já dycky směřoval někam do Ameriky a prostě nepřemýšlel nad třeba ČR, Německem. Takže spíš na doporučení. A já se pak podíval, co v ČR je a jak to tam vypadá a řekl jsem si, jo jedu tam prostě. I cenově mě to vyhovovalo. Aji podle kultury, není tak daleko od nás, aji klimat, hlavně, že tu byl klimat lepší než u nás zase, že když u nás nějakých -30, -40 jo prostě, tady něco jiného. No tak asi byla taková motivace, že klimat, architektura a prostě si chtěl zkusit něco jiného. Asi toto mě tlačilo prostě odejít.

Jak probíhal tvůj příchod do ČR? Byly nějaké problémy ještě před příjezdem do České republiky, se kterými ses potýkal?

No no akorát, že existuje spoustu možností někam odjet, je 21. věk a prostě člověk má spoustu možností. Já akorát už skoro nestudoval, absolvoval zkoušku v Rusku, takže jediná taková dobrá možnost byla, že třeba jít studovat někam dál, pokračovat. Já vlastně studuju druhou výšku a byla taková možnost, že můžeš zařídit kurzy českého jazyka, které ti v budoucnu budou pomáhat a mít možnost zdarma studovat v ČR. No tak já prostě si zařídil ty kurzy českého jazyka na 1 rok a no a podle toho prostě mně dali vízum. Nebylo to ani tak těžké, ani jednoduché zase. Největší obtížnost byla spíš časová a finanční, že to nebylo tak moc levné.

Co pro tebe bylo ze začátku nejtěžší? Byla nějaká bariéra, která ti bránila se rychleji začlenit do společnosti?

Nejtěžší bylo to, že já chtěl strašně komunikovat s lidma, ale nikdo mi nerozuměl. Prostě já viděl nějakých holek a já se prostě bál toho, jako nebál se toho, že jsem z Ruska, spíš naopak. Já jsem z Ruska a oni mě budou respektovat, prostě každá národnost něco má pěkného a tak. No chtěl jsem prostě co nejrychleji se naučit komunikovat. A ne jen ten jazyk, ale

i ta mentalita a pochopit ten humor, protože já mám třeba úplně jiný druh humoru a když pak jsme seděli v hospodě s kamarádama, tak to byl chvíli problém.

Jak dlouho ti trvalo, než sis v České republice zvykl na nový život a jiný životní styl a pravidla?

No pořád si zvykám, pořád se učím něco nového, ale já jsem normálně už se začal bavit v češtině a s Čechama asi po týdnů. Já se s nima seznamoval sám, já se nebojím toho začít s někým mluvit, normálně. Však jsme lidi, co se stane?

Znal si před příjezdem do České republiky český jazyk nebo ses ho začal učit až tady?

Tak já se začal učit na těch kurzech českého jazyka a předtím jsem vůbec neuměl. Tak začal na kurzech toho českého jazyka a podle mě že teď neřeknu, že umím tak kvalitně, spíš taková ta hospodská úroveň.

A kurz ti pomohl? V čem nejvíce?

Jo tak jasně, pomohl mi třeba v tom, že umím psát, takové ty gramatické základy, kde je měkké, kde je tvrdé, používat třeba budoucí čas no a zase ta komunikační úroveň, to spíš přes známosti svoje, ale to zase záleží na tom člověka, prostě pokud seš komunikativní, tak je to prostě super a pomůže to.

Říkal jsi, že v České republice žiješ pátým rokem, cítíš se za tu dobu být integrován a máš pocit, že si jde již jako doma?

Jo já se tady cítím být jako doma. Normálně tady mám všechno, co potřebuju. Kamarády, práci, školu. Skoro všechno, co člověka potřebuje, mám tady. Jenom rodiče jsou v Rusku. Ale člověk nemusí bydlet s nimi, když chceš, oni můžou přijet.

A Rusko ti nechybí? Jak často vlastně jezdíš do Ruska?

Ne ani nechybí. Hej tak, no minulý rok jsem cestoval dost, až třikrát a teď jako se snažím jezdit alespoň jednou za rok, ale spíš snažím se tlačit svých rodičů tlačit sem, aby viděli, jak žiju a aby oni prostě přišli a řekli – joo Sergeji, seš dobrej...

A přemýšlel si někdy o tom, že by ses vrátil zpátky do Ruska?

Ne nechcu tam, v žádném případě. Nikdy. Prostě cítím se tady jako doma a prostě když tam přijedu já už mám trošku jiné myšlení a pohled na ten život a když prostě se potkávám

s těma starýma kamarádama, tak už si nemáme moc co říct. Oni začínají mi něco vyprávět a já prostě říkám, proč ty to vůbec řešíš a k čemu to potřebuješ? To ti za to nestojí.

A chtěl bys získat české občanství, když neuvažuješ o tom, že by ses v budoucnu vrátil zpátky do Ruska?

O tom nikdy nepřemýšlel o tom občanství. No spíš chci požádat o trvalý pobyt, ale zase když máš studentský vízum, tak to platí na rok a já bych potřeboval bydlet tady deset roků a kdybych tady pracoval a měl nějakou zaměstnaneckou kartu, tak pak jo.

Co se ti v ČR líbí víc ve srovnání s Ruskem a naopak?

Co se mi líbí tady, takže se mi líbí tady, že všechno je tady takové prosté, jednodušší a tady je prostě fakt všechno jednodušší než u nás. Máte ekonomickou stabilitu, prostě víš, co bude zítra, u nás to takto nefunguje. No dál, klimat, to je pro mě hlavní otázka. Co dál, ten studium on je prostě úplně jiný než u nás, je tady komfort, máš tady prostě všechno, máš tady počítače, knihovnu a u nás to skoro není. Takže cítím už prostě ten rozdíl aji v technologické části, že je všechno tak rozdílné, ten rozvoj cítíš, i ten vlastní. Ta seberealizace je jednodušší. Ale vy to vnímáte tak, že je to normální, ale protože v tom žijete. U nás prostě na všechno milion kartiček a tak, však víš, si tam žila.

Ale zase takové věci třeba, že je tady levnější cestování, potraviny. Ekonomická část v ČR se mi líbí moc. Všechno, co tam měli v Rusku, se mi nelíbí, ani ta mentalita lidí se mi nelíbí, někdy nevíš prostě komu máš věřit a komu ne. Tak to je asi všechno, nic takového negativního už mě nenapadá.

No a v ČR se mi nelíbí chování, že spousta lidí tady jsou závistiví a že si neváží kamarádství. No prostě, že závidí všem ty lidi. A prostě oni se budou usmívat a tak, taková trošku falešná. Aji slyšel, že spousta lidí v Americe se tak chová, že je to tam stejné. A když přijdeš v Rusku, tak ty vidíš, že je ten člověk na tebe nasraný a nebo ne. Tady je to těžké rozpoznat.

A co se týče hledání práce a pohovorů, setkal ses někdy s nějakým problémem kvůli tomu, že jsi cizinec?

Zatím tady jsem nepotkal žádné problém s tím, že jsem cizinec. Kam jsem chtěl, tam se dostal.

Takže žádná diskriminace?

Nenenenene spíš to bylo naopak. První brigádu jsem sehnal ve Zlíně, to já dělat v jedné továrně, takový jeden skladník. No jeden známý tam pracoval a zeptal se, nechtěl za mě dělat brigádku? Nabídl mi dobré peníze a tak já řekl no tak proč ne a hned když jsem tam přišel, tak mi udělal exkurzi a zeptal se, tak co Sergeji, nechceš nastoupit zítra? A já řekl, tak jo proč ne. A další nějaký prostě, že když budu něco potřebovat, ať se zeptám a tak. No, takže já žádný problém neměl, ani s vyplácením peněz a vyšli mi vstříc a když já volal jestli nemají nějaké další volné místa, tak že jojo, něco seženeme a tak. A potom už taky další práce nebyl problém, prostě přijdu, chci tady dělat, máte nějaké možnosti tady pro mě a oni že jo jo, pošli životopis a pak už byl rozhovor se šéfem a už tam pracuju. Takže no, bez problému.

A jak to bylo s hledáním bytu? V tomto případě ses také nesetkal se žádnými problémy?

Víš, ve skutečnosti, všechno bylo moc jednoduché. Já jsem přišel. No to byl krásný den a já přišel na univerzitu a normálně na takové cedule vidím, že inzerát a tam napsané inzerát bytu a já jsem prostě vidím malý takový inzerátek a tak mě něco napadlo a já jsem tam zavolal a už večer jsem měl. Takže tak. On jako nevnímal tak, že já jako cizinec nebo tak. Jako mám nějakých známých, co měli problémy s tímto, ale já zatím s tím nesetkal. Aji když byl v Brně, tak prostě bez problémů.

Co se týče rozdílů v rodinném životě, shledáváš nějaké rozdíly mezi Čechy a Rusy?

Prostě já neznám ani jednu rodinu v Česku, no jako znám, ale je jich strašně málo, co nerozvádí se. A jako tak celkový život je tady pro mě stejný, jenom trošku jiná mentalita, tady je to třeba víc klidnější.

No jako já třeba ten život vidím stejně tady jak tam. Jako můžu se pustit do nějaké polemiky u rozdílů, ale toho by bylo strašně moc. Jako jasně, že jsou tam rozdíly, ale není to tak hrozné. Ale třeba většina stěžuje si, že je hrozně práci, ale málo platí a já s tím ještě nesetkal a nevím, všichni si stěžují, ale já to prostě neznám.

Slavíš svátky české?

No moc tak jako já to nevnímám, já neslavím ani moc ruský svátky, ale tím, že jsem tady, tak jako vím, co máte za svátky a tak. Ale nějak to neřeším. Když mám na to náladu a fakt mám čas, tak jo, něco vymyslíme prostě, ale.

A co společenský život? S kým se ve svém volném čase častěji setkáváš? S Čechy nebo s Rusy?

No tak půl na půl, protože teďka většina mého času byla prostě v práci a ve škole a tam je většina mých známých. No a nebo chodím normálně do hospody, kde mám známé a to jsou Rusové, ale chodí tam normálně i Češi. Takže když tam chodím, tak já prostě skoro všechny znám.

A s kým upřednostňuješ se setkávat?

Ve skutečnosti já nějaký osoby Češi prostě co fakt jako ne, že si jako moc nerozumíme, oni si myslí, že k sobě máme blízko, ale nemáme, protože ve skutečnosti jsme úplně jiní lidi no. Ale tak tím, že já jsem tak integrovaný, že já nejsem už ani Rus, ale ani Čech. Spíš já takový člověk světa. Nevím jestli tady zůstanu, možná ještě tady zůstanu. Prostě já tak beru ode všech všechny informace.

A co si myslíš o Čechách?

(Hlasitý smích) Ne víš, já ti to řeknu tak. Vnímám tak, že půlka Čechů normálně nejsou zodpovědní a ostatní půlka je v pohodě. Nevím jako, ne úplně v pohodě. Oni prostě jsou jiní, ale můžeš je brát úplně v pohodě. Už jsem si zvykl. Prostě záleží na tom, jaký je to člověk hlavně.

Jo a Češi jsou moc sprostí, stoprocentně. Oni nemají víš prostě nějaký, prostě podle mě jako celkově můžeš říct, že v Evropě málo lidí, co mají nějakou jiskru, co by tě táhla furt. Že by byl ten člověk takový energický, prostě že by pořádně něco vymýšlel a tady je život takový pomalejší a nikdo nikam nespěchá a kvůli tomu je ten život u všech takový stejný a já nevím za kým třeba jít, protože všichni jsou stejní. Jdeme na kávičku, pohodička, uděláme to zítra a já se strašně bojím, že se to může stát i se mnou.

Co si myslíš o vztahu Čechů k ruské komunitě?

Všude to je úplně jinak jak nás vnímají lidi. Třeba ve Zlíně, víš ale zase je to tak, že je to o tom, že nikdo ti to hned napřímo neřekne, že mu vadíš, spíš to dozvíš potom až. Nebo vidíš, jak ten člověk čumí nebo tak.

Co starší, tak úplně v pohodě, já nevím, já jsem teďka nemůžu si vzpomenout na nějakou konkrétní situaci a ti co jsou mladší, oni jsou prostě, nerozumí, co to je. Oni to vidí tak, že prostě ty přijel z nějaké ZOO, že si prostě úplně nějaká jiná osoba a setkával jsem se s tím často, že na mě divně koukali. Takže já mám zkušenost lepší se staršíma než mladšíma. Ti

mladší, já normálně vzpomínám, když chodil do parku hrát florbal a tam vždycky přijde nějaký nováček, tak 15-16 roků a on normálně začal nadávat normálně jako na mě a já slyšel ho a říkám si – debil. A potom na mě čuměl a myslel si, že já mu nerozumím a já prostě nevím proč, nevím ten důvod.

A co vztahy ve škole s ostatními studenty, popřípadě s vyučujícími?

Většinou úplně v pohodě. Jako když chodím ve škole, tak úplně v klidu. Spíš všichni taková nadšení a wow, co tady děláš? A tak. To samé třeba v hospodě. Jako když sedneme k nějakému stolku a přijdou Češi, tak hned prostě přepneme na češtinu.

Ale je to tak, že nás všude vnímají úplně jinak. Když já byl v Karlových Varech, tak tam žije část takových Rusů, co se chovají špatně, takže ti Češi na ně koukají jako že Rusáci... přijdou do obchodu a vidí, že prodavačka je Češka a oni na ni mluví Rusky a diví se, že jako nerozumí. Nebo i v Praze je to vnímání jiné. Někde prostě špatně a někde ne. Půlka dobrý, půlka ne.

Strašně věci se mi líbí, že když řekneš, že si z Ruska, tak oni hned aha.

Myslíš si, že mají Češi tendenci rozlišovat mezi cizinci ze západu a východu?

Jo asi jo, asi to tak fakt funguje a rozlišují. Je to tak.

Já to vidím tak. Dám takový příklad. Když třeba vidíš nějaký film třeba o Anglii nebo tak, vidíš tam pěkné obrázky, jak je tam pěkně, jak jsou hezky oblečení a tebe to tam táhne a říkáš si, jo tam je to super a táhne tě to tam, ale ve skutečnosti, když vidíš ty lidi, tak tvůj mozek, když to má v hlavě, tak to je ta rovina těch lidí, se kterými chceš být, ale ve skutečnosti to tak není.

Co dle tebe pomáhá/pomůže cizincům k rychlejší integraci do české společnosti?

Mně pomohly asi nejvíc ty kurzy českého jazyka, tam jsem se naučil i pochopit líp třeba vtipy a tak.

Ještě mi pak pomohl známý jeden, co hrál hokej a my skoro hráli ve stejném týmu a on tady žil už nějakou dobu a měl nějakou úroveň češtiny, protože se ji naučil ve škole, a tak mi vykládal a radil, co a jak. Tak to mi taky pomohlo.